Турклуб НТУУ «КПІ» «Глобус»

(повна назва організації, що проводить похід)

Звіт

про гірський туристський

(вид туризму)

спортивний похід 3 категорії складності

Сванетією (Грузія)

(географічний район)

Що був здійснений з 10.08 по 25.08 2019 р.

Маршрутна книжка № №6/2019

Керівник групи Данилейко А.А.

(Прізвище І. П.)

Адреса керівника: місто Karlsruhe Adrii.Danyleiko@gmail.com

Маршрутно-кваліфікаційна комісія _____ розглянула звіт і вважає, що похід може бути зарахований усім учасникам та керівникові як похід ___ категорії складності.

Звіт використовувати в бібліотеці т.к. «Глобус» на сайті http://tkg.org.ua/

Штамп МКК

Зміст

1. Довідкові дані про туристський спортивний похід 3
   1.1. Параметри походу
   1.2. Характеристика районів проведення походу
   1.3. Докладна нитка маршруту
   1.4. Дані про досвід учасників
2. Організація туристського спортивного походу 7
   2.1. Загальна ідея походу
   2.2. Варіанти під’їзду та від’їзду. Обґрунтування вибору точок початку та кінця маршруту
   2.3. Аварійні виходи з маршруту та його запасні варіанти
   2.4. Зміни маршруту та їх причини
   2.5. Інформація про проходження маршруту кожним учасником
3. Графік руху та технічний опис проходження маршруту 9
   3.1. Графік руху 9
   3.2. Висотний профіль маршруту 16
   3.3. Технічний опис проходження маршруту 17
      - *Перевал Басса (1А)* *19*
      - *Перевал Куармаш (2А)* *25*
      - *Перевал Ледешт Туристичний (2А)* *36*
      - *Перевал Долра (2А)* *42*
      - *Перевал Три красуні (1Б, 3276м)* *47*
      - *с. Мазері – пер.Гулічала Верхній (1А) – пер.Гуль-1 (1Б) – дол.р.Местіачала* *54*
      - *дол.р.Местіачала - Пер.Башилі (2А) — дол.рТвібер* *60*
   3.4. Картографічний матеріал 75
4. Висновки та рекомендації щодо проходження маршруту 76
5. Додатки 77
   5.1. Фінансові затрати на похід
   5.2. Логістика, туроператори, супутниковий зв'язок і страховки
   5.3. Медицина
   5.4. Відео
   5.5. Перелік деяких використаних при підготовці матеріалів

1. Довідкові дані про туристський спортивний похід.

1.1. Параметри походу

Вид туризму	Категорія складності	Довжина маршруту, км	Тривалість		Термін проведення
			Загальна	Ходових днів	
гірський	третя	117,9 км	15	16	10.08-25.08.2019

Пройдено всього перешкод:
Розподілення по категорійності:
2А – 4
1Б – 2
1А – 2

Максимальна висота: 3577м
Максимальна висота ночівлі: 3430м

1.2. Характеристика районів проведення походу

Сванетія – історична область на північному заході Грузії. Територіально поділяється на Верхню та Нижню Сванетії, які розділені Сванським хребтом.

Регіон населений сванами – етнічною групою грузин, які мають свою мову, що належить до картвельської мовної групи.

Для високогірних походів більш цікавою є Верхня Сванетія, адміністративним центром якої є селище Местія – центр гірського туризму та альпінізму.

Географічно Сванетія розташована на південних схилах Головного кавказького хребта – гірської системи, до якої входять найвищі вершини Кавказу. На Півночі Сванетія сусідить із російськими республіками - Кабардино-Балкарією та Карачаєво-Черкесією.

Дістатися регіону можна двома шляхами: автомобільною дорогою, прокладеною в долині річки Інгурі, а також авіаційним транспортом із Тбілісі. Автомобільне сполучення адміністративного центру Сванетії – Местії - із іншими містами Грузії працює активно. Звідси щоденно можна добратися автобусом до Зугдіді, Кутаїсі чи Тбілісі. Щоденні авіарейси зі столиці країни проблемні для туристів з тієї причини, що здійснюються вони легкомоторною авіацією, і доправлення важких рюкзаків викличе додаткові грошові витрати.

Розташування Местії та сусідніх поселень легко дозволяє спланувати гірський маршрут таким чином, щоб частину спорядження та їжі наперед залишати по маршруту групи, і забирати їх по мірі проходження дистанції.

1.3. Докладна нитка маршруту

с.Накра — дол.р.Накра — **пер.Басса (1А, 3057)** — **пер.Куармаш(2А, 3252м)** — дол.р.Долра — **пер.Ледешт Туристичний(2А, 3577)** — **пер.Долра(2А, 3550)** — **пер.Три Красуні(1Б, 3276)** — дол.р.Долра — с.Мазері — дол.р.Гулічала — **пер.Гулічала Верхній(1А, 3273м)** — **пер.Гуль-1(1Б, 3273)** — льод.Чаладі — дол.р.Чалаатчала — дол.р.Местіачала — **пер.Башілі (2А, 3430м)** — дол.р.Твібер — с.Жабеші

1.4. Дані про досвід учасників

Ім'я	**Посада в поході**	**Туристський досвід**	**Фото**
Олександра Чуднівець	медик	3ГУ	
Наталія Керова	завхарч	1ГУ, 1ЛУ	

Наталія Патрікієва	фінансист	1ПУ (1Б, 3500)	
Петро Троць	логіст	2ГУ, 1ГК	
Олександр Литвяков	завідувач спорядженням, ремонтник	2ГУ	
Олександр Ніорадзе	місцевий	2ГУ	

Андрій Данилейко	фотограф, керівник	5ГУ, 2ГК	

2. Організація туристського спортивного походу

2.1 Загальна ідея походу

Через особисті причини в керівника зірвався весняний похід, літній теж не склався. Робити було нічого, потрібно рятувати сезон:)
Якимось дивовижним чином досить швидко навколо ідеї сходити в похід "трієчку" кристалізувалися люди.
Частина групи була знайома, з частиною готувалися до весняного походу, але хтось був і "новенький".
Район походу і формат маршруту був вибраний через часові та фінансові обмеження деяких учасників.
Район був вже знайомий керівнику з минулого року. Навіть долини схожі. Тому очікувати стільки сюрпризів було важко …

2.2 Варіанти під’їзду та від’їзду. Обґрунтування вибору точок початку та кінця походу.

Виходячи із обмежень до відпусток учасників групи, був побудований короткий, досить насичений маршрут 3к.с. із оглядом району із заходу на схід вздовж Головного Кавказького хребта.

Побудували маршрут у формі ключика-кільця з лінійною частиною на 2 "заброски" (одну занесли і одну завезли в с.Мазері)
В якості визначальних перешкод було обрано перевали Лядешт Туристичний, Долра, Гульба, Башілі, а для новизни давно не хожений перевал Куармаш (теж 2А). При наявності часу та погоди також допускалося сходження на вершину Донгузорун в якості бонуса, проте через брак того самого часу бонус не вдався.
Конфігурація району, наявність доріг в усі долини та ліберальність законодавства Грузії дозволяє просто будувати логістику, залежно від спортивних цілей на маршрут. Старт був організований в с.Накра, другу "заброску" нам завезли в Мазері. Все швидко та зручно.

2.3 Аварійні виходи з маршруту та його запасні варіанти

Заявлена нитка маршруту:

с.Накра — дол.р.Накра — **пер.Басса (1А, 3057)** — **пер.Куармаш(2А, 3252м)** — дол.р.Долра — **пер.Ледешт Туристичний(2А, 3577)** — **пер.Долра(2А, 3550)** — **пер.Три Красуні(1Б, 3276)** — дол.р.Долра — с.Мазері — дол.р.Гулічала — **пер.Гулічала Верхній(1А, 3273м)** — **пер.Гуль-1(1Б, 3273)** — льод.Чаладі — дол.р.Чалаатчала — дол.р.Местіачала — **пер.Башілі (2А, 3430м)** — дол.р.Твібер — с.Жабеші

Запасні варіанти:

1. Пер.Глісер (1Б) замість пер.Куармаш (2А)
2. Пер.Накра-Щілина (2А) або Квіш (2А) замість пер.Лядешт Туристичний (2А)
3. пер.Гулічала Верхній + пер.Гуль-1 (сумарно 1Б) замість перевалу Гульба (2А)
4. Пер. Маді (2А) — Комароввa (2А) — дол.Цаннер — с.Жабеші.
5. Льод.Мурквам — пер.Нюрмиш 2А — льод.Сері. Замість пер.Башілі (2А)

Аварійні виходи з маршруту:

Конфігурація долин і хребтів району така, що аварійні виходи з усіх точок району однозначні: по долинам на південь в населені пункти

2.4 Зміни маршруту та їх причини

Маршрут пройдено з використанням запасного варіанту Гулічала Верхній + пер.Гуль-1 замість пер.Гульба

2.5 Інформація про проходження маршруту кожним учасником

Весь маршрут пройдений всіма учасниками

3. Графік руху та технічний опис проходження маршруту

3.1. Графік руху

Дата, день	Назва відрізку	Час	Відстань і перепад висоти	Метеоумови	Опис відрізка
10.08.2019 День 1	С. Накра – дол.р. Накра	19:20-19:40 19:50-20:50		Ясно, без опадів	Грунтова дорога
Всього за день		**1 година 20 хв.**	**3,2 км** **+140 м**		
11.08.2019 День 2	м/н - дол.р. Накра (обеліск)	08:48-09:15 10:30-11:10 11:20-12:35 12:45-13:20 14:20-14:53	8,7 км +600 м.	Ясно, без опадів	дорога натоптана стежка
	дол.р.Накра (обеліск) - долина правого притоку Накри	17:40-18:14 18:25-19:15 19:45-20:05	1,9 км +350	Ясно, без опадів	стежка, що іноді губиться
Всього за день		**5 годин 14 хвилин**	**10,6 км** **+950 м**		
12.08.2019 День 3	м/н - пер. Басса (1А, 3057 м.)	09:08-09:45 10:12-10:51 11:18-12:05 12:40-13:25	1,7 км. +600 м.	Ясно, без опадів	стежка сніжник

	пер. Басса (1А, 3057 м.) - долина лівого притоку Ненскри	17:38-17:55 18:10-18:44	0,8 км. -200 м.		ледь закритий пологий льодовик осип стежка
Всього за день		**3 години 39 хвилин**	**2,5 км. +600м. -200м.**		
13.08.2019 День 4	м/н - дол.Ненскра	07:55- 08:15 08:35-09:33	2 км -450м	Ясно, без опадів	стежка альпійські луги осип сніжник пологий відкритий льодовик
	дол.Ненскра-льод.Куармаш	09:58-10:47 11:05-11:52 12:13-13:50 15:35-16:12 16:21-17:16 17:28-18:19	3,5 км +630м		
Всього за день		**6 годин 54 хвилини**	**5,5 км. +630 м. -450 м.**		
14.08.2019 День 5	м/н - Перевал Куармаш (2А, 3252м.)	06:34-07:25	0,8 км. +200 м.	Ясно, без опадів	закритий монолітний льодовик крутизною до 30°
	сідловина –дол.р. Накра	08:20-10:20 10:40-11:10 11:28-12:10	2,9 км. -1100 м.	ясно	дюльфер 50м по стіночці 70° крутий осипний і

		12:35-13:30 14:50-15:24 16:20-16:50 17:10- 23:20		зоряно, місяць	трав’янисто-осипний схил дюльфери в каньон сніжник
Всього за день		**11 годин 21 хвилина**	**3,7 км.** **+200 м.** -1100**м.**		
15.08.2019 День 6	пр.б.р.Накра - л.б.р.Накра	11:42-12:26 Дньовка		Сонячно	стежка Перехід на інший берег (в брод) сходили по “заброску”
Всього за день		**44 хвилин**	**2,5 км.** **-60 м.**		
16.08.2019 День 7	дол.р. Накра –біля льод. Лядешт	06:46-07:30 07:40-08:30 08:52-09:40 9:57-10:26 10:40-*11:45* 11:50-12:20 12:37-13:25 16:22-17:44 17:51-18:02		Ясно Хмарно, (невеликий дощ)	стежка перила 20м (скельна стінка) осип, сніжник
Всього за день		**6 годин 47 хвилин**	**5,1 км.** **+1050 м.**		
День 8 17.08.2019	м/н - **пер. Лядешт Туристичний** (2А,3577 м.) - л.Квіш Пн.	08:08-08:20 08:58-9:28 10:08-10:51 11:08-**12:01** 12:36-13:01	4,5 км. +420 м. -250 м.	*туман*	*Відкритий і закритий льодовик*

		13:10-13:43			
	л.Квіш Пн. - **пер.Долра** (2А, 3550) - льод.Долра	16:38-17:09 17:28-**17:48** 18:00-19:32 19:40-19:52	2,2 км. +230 м. -160 м.	*туман* *дощ*	*Відкритий і закритий льодовик перила 50м*
Всього за день		**5 годин 51 хвилина**	**6,7 км.** **+650 м** **-410 м**		
День 9 18.08.2019	м/н.- пер. 3 Красуні (1Б, 3282м.)	07:50-08:46 09:05-10:10 10:20-10:40	4,3 км. +180 м. - 300 м	Хмарно з проясненнями	*Відкритий льодовик скельний гребінь*
	пер. 3 Красуні (1Б, 3282м.) - дол. р. Долра	11:25-12:50 13:07-14:05 15:15-16:00 18:00-18:45 19:20-20:11	3,9 км. -1030 м.	Хмарно Дощ	
Всього за день		**7 годин 5 хвилин**	**8,2 км.** +180 м. **-1330 м.**		
День 10 19.08.2019	м/н – **с. Мазері**- дол. р. Гулічала	07:10-7:15 09:12-09:44 09:58-10:52 11:30-12:20 12:50-**13:58** 17:00-17:30 17:40-18:00 18:20-18:45		тепло, сонячно	*стежка* *грунтова дорога*
Всього		**4 години 44 хвилини**	**16.6 км.** **+320 м.** **-660м.**		
День 11 20.08.2019	м/н – пер.Гулічала Верхній (1А) - пер.	07:30-07:54 08:02-08:57		Ясно, невелика хмарність	*дорога* *стежка вгору*

	Гуль 1 (1Б, 3321 м.) - льод. Чалад	09:10-10:15 10:25-11:10 11:20-12:20 12:45-12:54 15:30-16:21 16:42-**17:30** 17:37-**17:58** 18:20 -18:55 19:08-19:44			*дрібний осип* *відкритий льодовик* *до 15-20°*
Всього за день		**7 годин 29 хвилин**	**9,5 км.** **+1400 м.** **-380 м.**		
День 12 21.08.2019	м.н.-дол. р. Местічала	09:25-09:50 10:10-10:55 11:10-11:53 12:19-12:45 12:55-13:51 14:20-15:45 17:30-18:20		Ясно, без опадів	*Пологий, місцями рваний льодовик* *стежка*
Всього за день		**5 години 30 хвилин**	**7,8 км.** **-1246 м.**		
День 13 22.08.2019	м.н.- льодовик Лекзир	07:30-08:25 08:33-09:07 09:25-9:58 10:12-10:45 11:15-11:34 12:05-12:14 12:45-13:12 13:17-14:03 16:15-17:30 17:50-18:23 18:35-19:27 19:55-20:05		Ясно, без опадів	розмита стежка рух по льодовику
Всього за день		**7 годин 6 хвилин**	**8 км.** **+620 м.**		

			-100 м.		
День 14 23.08.2019	м.н.- Пер. Башиль (2А, 3430 м.)	08:05-08:40 08:50-09:48 10:00-10:50 11:12-12:14 12:25-13:45 14:10-14:50 17:10-17:56 18:47-20:05 (?)		Ясно, без опадів	*пологий відкритий льодовик* . *закритий порваний льодовик*
Всього за день		**7 годин 29 хвилин**	**11,6 км.** **+1250** **-50**		
День 15 24.08.2019	м.н. - л.Ірет - дол.Дзіналі - дол. р. Твібер	08:30-09:45 09:50-11:50 12:10-13:10 13:25-14:15 14:57-16:14 18:30-19:09 19:17-19:50		Ясно Мінлива хмарність Сильний Дощ	*Порваний крутий льодовик* *50м перил* *осип* *крутий трав'яний та камінний спуск*
Всього за день		**7 годин 34 хвилини**	**6,4 км.** **-1100м.**		

День 16 25.08.2019	дол.р.Твібер – с. Жабеші	08:15-08:48 09:02-09:57 10:15-11:05 11:15-12:00 12:17-12:52 13:20-14:05 14:44-15:40 15:50-17:05 17:46-18:45 (обхід 2) 21:12-22:05		періодично невеликий дощ Хмарно з проясненнями, невеликий дощ	стежка брід стежка, іноді губиться Стежка знищена зсувами стежка
Всього за день		**8 годин 26 хвилин**	**10 км.** **-760 м.**		
Всього за похід		**140 годин 29 хвилин**	**117,9 км** **+7990 м** **-7846 м**		

3.2. Висотний профіль маршруту

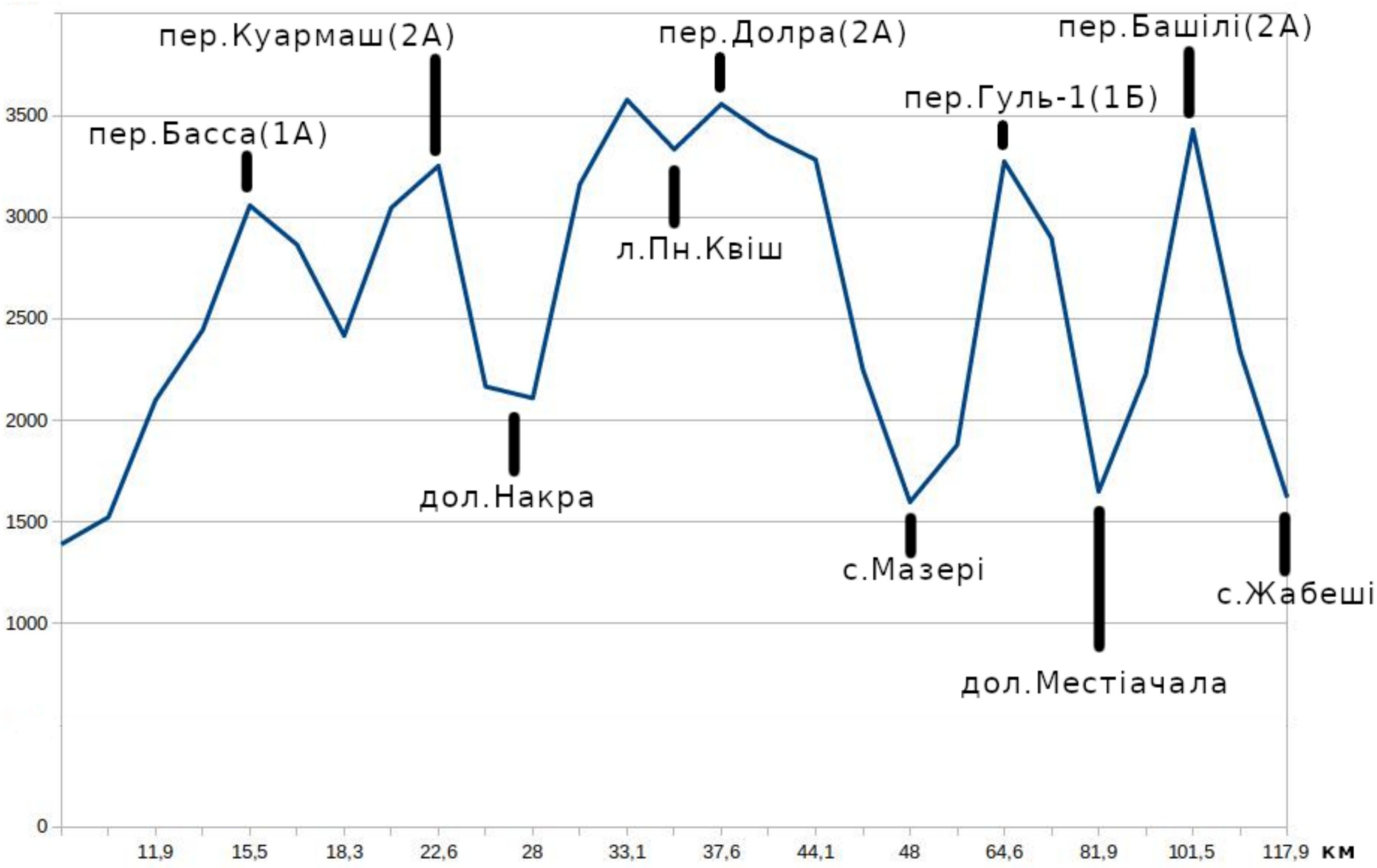

3.3. Технічний опис проходження маршруту

День 1. 10.08.2019

Після закінчення формальностей із прикордонниками, переупаковки і перекусу вирушаємо по ґрунтовій дорозі від околиць с.Накра вверх по однойменній долині

Фото 1.1: біля прикордонної застави

Через 2 короткі переходи виходимо до галявин перед мостом і стаємо на ночівлю (N43,12295454° E42,39941332°)

День 2. 11.08.2019

Виходимо в 8:48. Переходимо річку по мосту на лівий берег і за 4 переходи (2 години 57 хвилин) по дорозі, а згодом стежці піднімаємося майже до розливів Накри (біля пам’ятника-обеліска N43,18138287° E42,41494740°).

Так як прикордонники цього року перенесли пост вниз, в зону лісу, то закопуємо заброску в камінні.

Цього року верхній місточок через Накру змило, тому бродимо річку вище на розливах і стаємо на обід в15:00 на правому березі Накри (приблизно тут ми ночували минулого року)

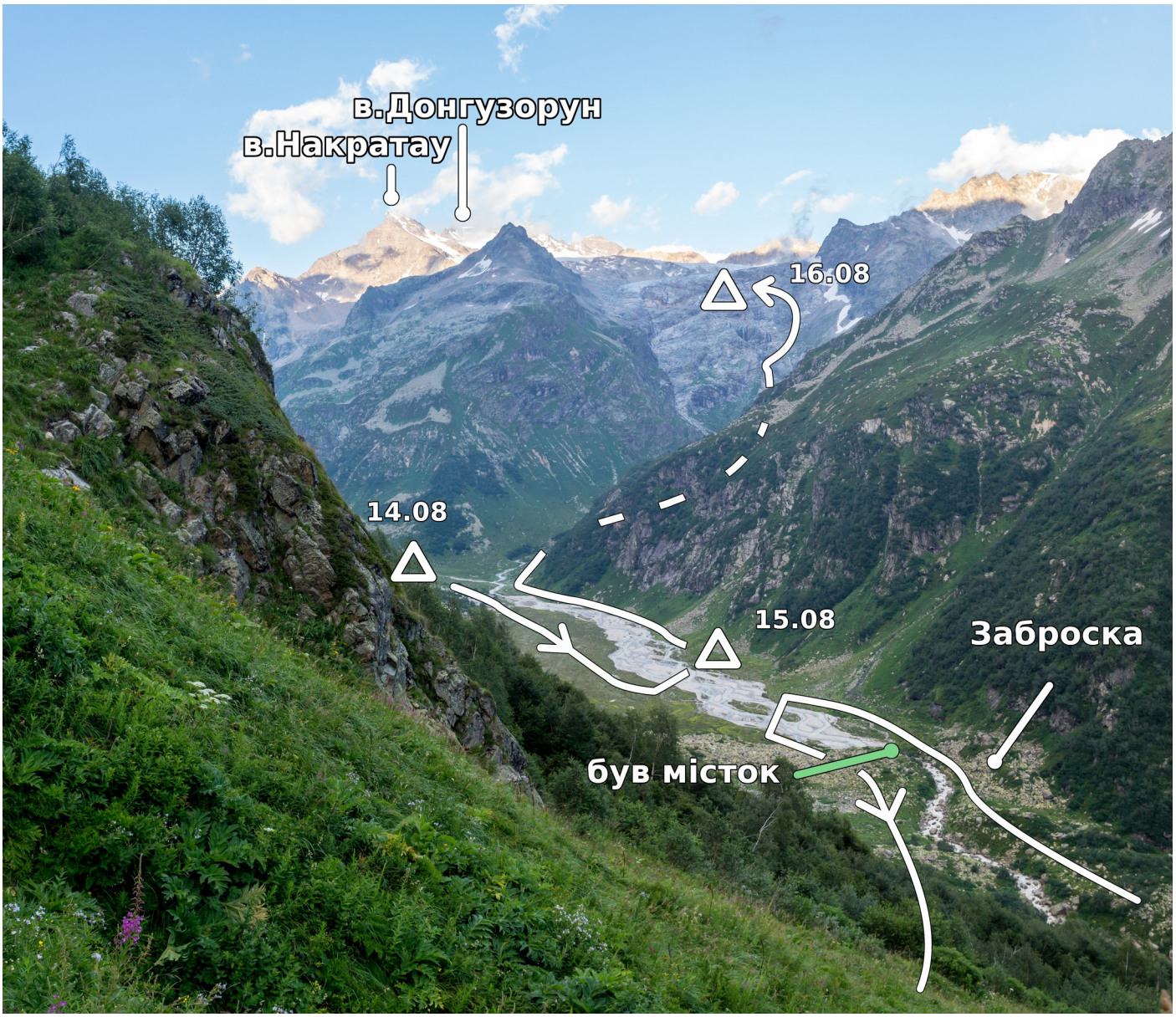

Фото 1.2

Рекомендація: Якщо вам потрібно просто піднятися на пер.Басса і не потрібно заносити забраску як нам, то краще перейти на правий берег Накри по нижньому місточку (N43,16564499° E42,40615359°) і вже по стежці правого берега вийти під підйом.

Перевал Басса (1А)

Район	Хребет	Назва	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
					літо	зима	міжсезоння
Сванетія	Штавлер	пер. Басса	3057	43°11'21.86" N 42°23'13.89" E	1А	-	-

1. **Загальний час проходження (гг:хх):** 09:01
2. **Витрачено часу на підйом (гг:хх):** 08:05
3. **Витрачено часу на спуск (гг:хх):** 00:56
4. **Умови за яких проходження може бути ускладнене:**

-каменепади
-танення снігу

5. **Рекомендоване особисте спорядження:**

- трекінгові палиці
- каска
- льодоруб
- кішки

6. **Можливі місця ночівель:**
   - дол.р.Накра
   - дол.р.Ненскра
   - над першою сходинкою долини (N43.18232 E42.398082) - рівних місць мало
   - Сніжник перед злетом з південної сторони
   - Старі бліндажі в районі сідловини (погані місця) або верх льодовика біля сідловини
   - Майданчики на спуску в дол.Ненскри
7. **Опис проходження:**

На перевал, як зрештою і з нього, веде непогана стежка, вона іноді губиться, але орієнтування скрізь логічне. Місточок цього року змило, тому Накру довелося бродити.

День 2. 11 серпня 2019

Від місця броду р.Накра на розливах і нашого місця обіду виходимо в напрямку бокової долини, що веде під пер.Басса. Спочатку рухаємося стежкою вздовж правого берега самої Накри вниз по долині і згодом починаємо підйом вверх (фото 1.3)

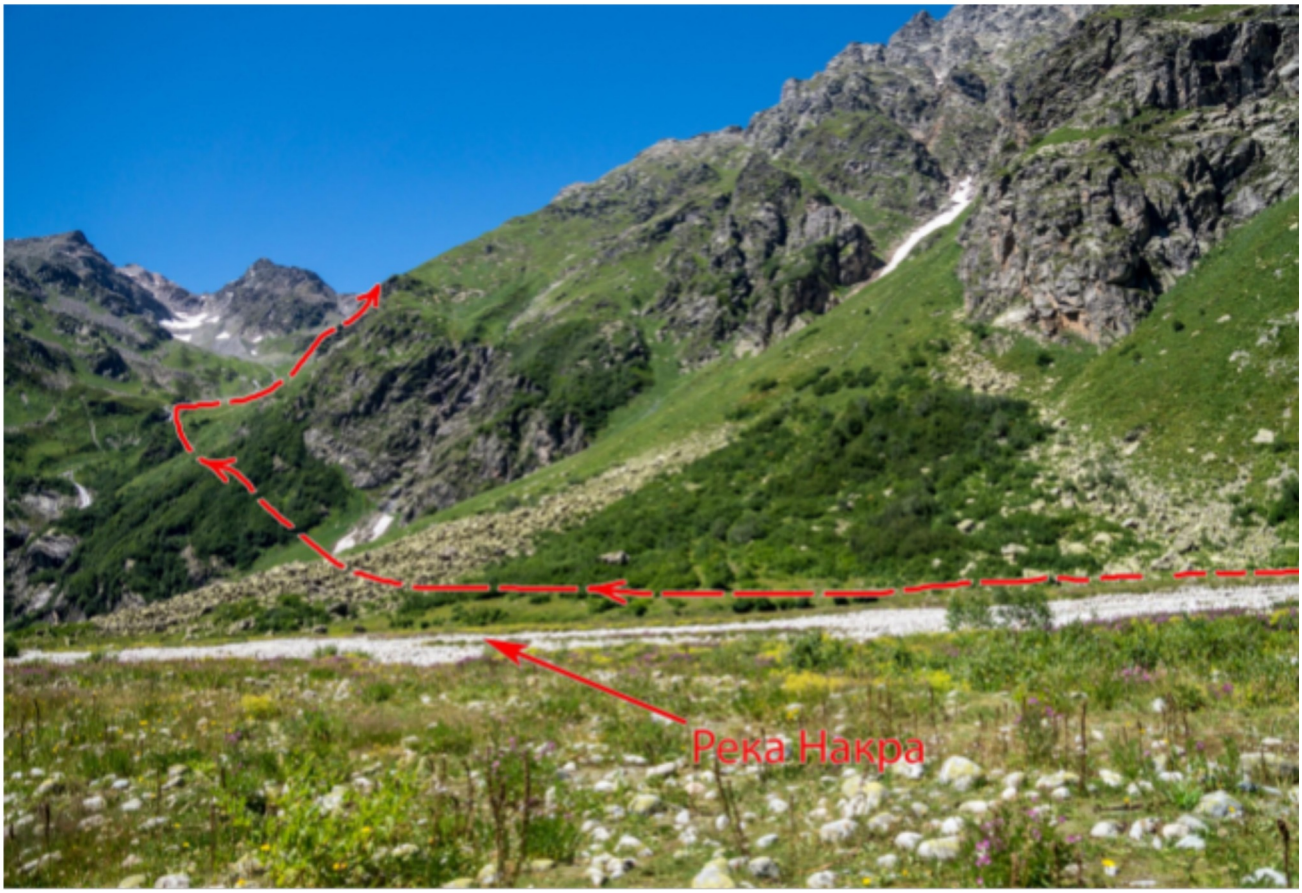

Фото 1.3

Підйомна стежка проходить через досить круту лісову ділянку, її часто відвідують, але захід в ліс виглядає, на перший погляд, дещо не очевидно. У самому ж лісі і вище стежка явна і не викликає питань.

За 2.5 переходи піднялися до прийнятних місць ночівлі (N43.18232 E42.398082). Місцевість не сильно рівна, але стати можна і струмок поряд.

День 3. 12 серпня 2019

Продовжуємо підніматися по долині вверх. Стежка іноді зникає, але в цілому орієнтування просте. Орографія району така, що може здатися, ніби потрібна вам долина йде далі, проте потрібно підніматися вправо-вверх, ніби в бокову долинку - вона і веде до перевалу Басса.

Перед перевальним злетом лежить сніжник. Тут, по суті, теж можна заночувати.

Сам перевальний зліт — це досить крутий трав’янистий схил, через який серпантином підіймається стежка на сідло. (фото 1.4)

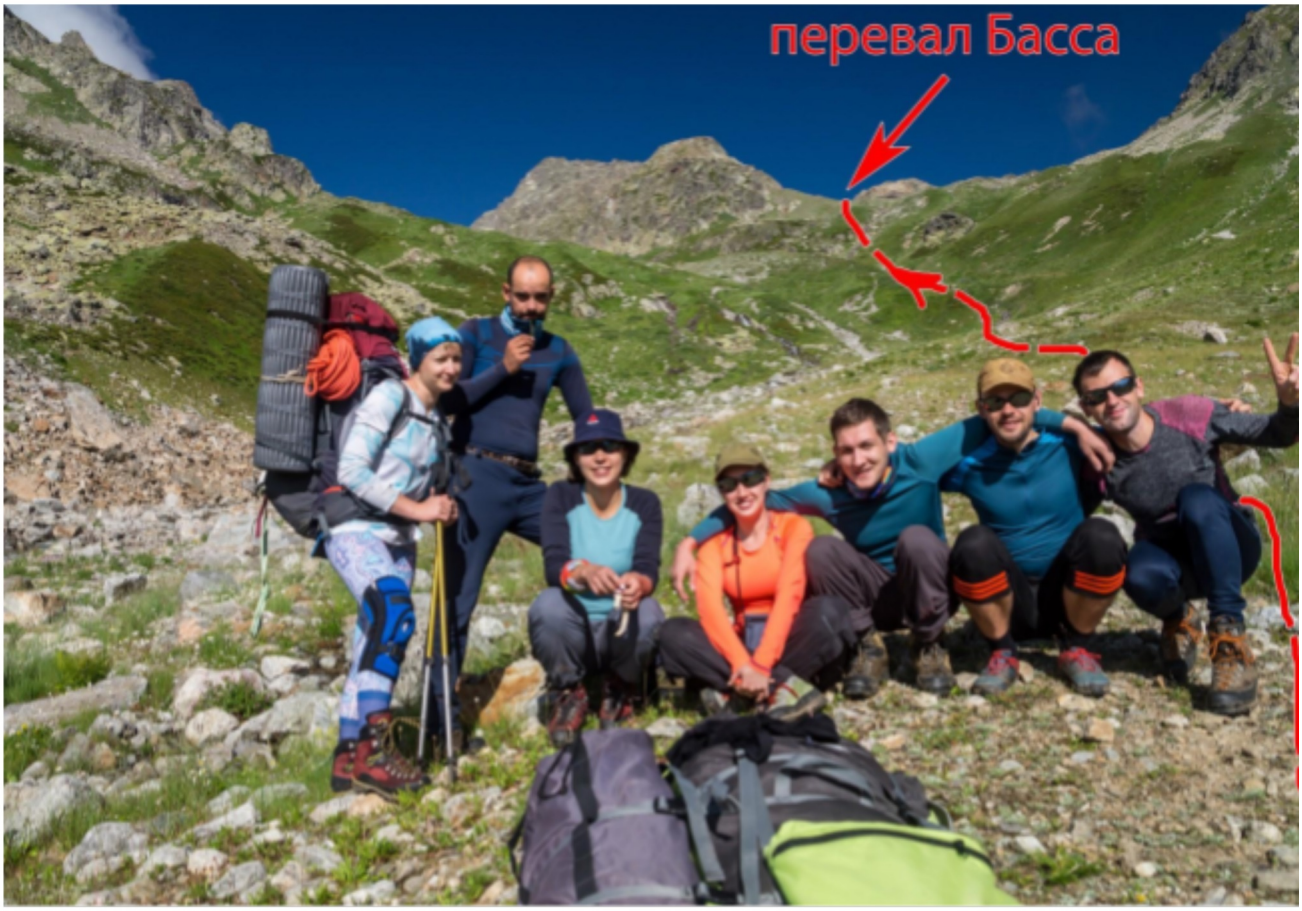

Фото 1.4: Рух до перевалу по трав'янистому схилу

Підйом від місця ночівлі зайняв 2:57 ЧХЧ. Зняли записку групи туристів з Нижнього Новгорода ІПФ РАН (фото 1.5). На сідловині також зустрічаються артефакти Другої світової війни.

Місць для постановки намету на самій сідловині немає, хіба що невеликі намети в старих військових бліндажах нижче, з боку підйому (південь), або вже на льодовичку, що відходить прямо від сідловини на північ. З перевалу чітко було видно наші майбутні перевали(фото 1.6) та Ельбрус(фото 1.7)

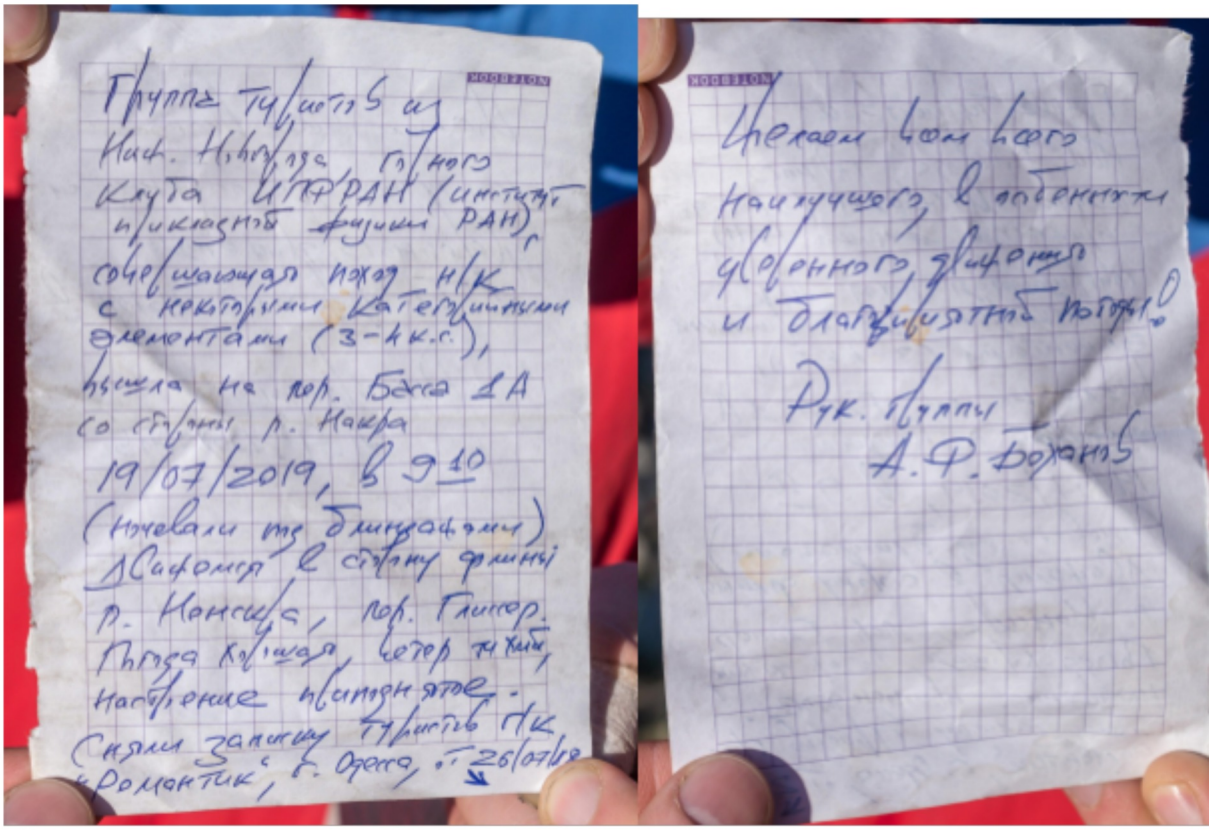
Группа туристов из
Мск. Новгорода горного
клуба ИПРАН (институт
прикладной физики РАН),
совершающая поход н/к
с некоторыми категорийными
элементами (3-4к.с.),
вышла на пер. Басса ΔА
со стороны р. Накра
19/07/2019, в 9 10
(ночевали тут длительными)
ΔСафомся в сторону долины
р. Кенсиа, пер. Глинтер.
Погода хорошая, ветер тихий,
настроение приподнятое.
Сняли заявку туристов НК
«Романтик», г. Орехо, от 26/07/19

Желаем всем всего
наилучшего, в отличном
уверенного движения
и благоприятной погоды!

Рук. группы
А.Ф. Боровиков

Фото 1.5: записка

Фото 1.6: Група на перевалі Басса

Фото 1.7: Група на перевалі

Для спуску в дол.р.Ненскри потрібно спуститися із сідловини по невеликому льодовичку і відразу ж перейти вправо на відріг, який розділяє цю долину із сусідньою. Льодовик відразу біля сідловини досить крутий (до 20-25°), проте, якщо він прикритий снігом, то спуститися легко і без кішок. Вони у нас є, тому спускаємося з комфортом :) (фото 1.7)

Фото 1.7: спуск з перевалу

Загальна ідея в подальшому полягає в перевалюванні ніби в цю праву, сусідню долину. Для цього можна або відразу ж спуститися в неї через простий скельно осипний схил, як це зробили ми, або пройти трішки по гребеню і спробувати знайти стежку там.

Спускаємося до трави і в 18:46 стаємо на більш-менш рівному майданчику на ночівлю. Вода поряд в струмку, тут же є і стежка. Шикарні види на Ельбрус.

Спуск від сідловини зайняв 56 хвилин ЧХЧ.

День 4, 13 серпня 2019

Від місця ночівлі продовжили спуск вже стежкою вниз до долини Ненскри. Провели розвідку на рахунок “зрізки” в потрібну нам долину під наступний перевал Куармаш. Проте, не побачивши адекватного варіанту (хоча він мабуть все таки є), продовжили спуск до запланованої точки повороту.

Майже спустившись до зони лісу, повертаємо в сусідню долину до нашого наступного перевалу. Стежка набита, дорогою зустрічаються декілька придатних для ночівлі місць.

Перевал Куармаш (2А, 3252м)

Довідкові дані про перевал:

Назва: Куармаш (можлива альтернатива: Квармаш)
Місцезнаходження: перевал розташований у хребті Штавлер, південніше вершини Куармаш (Квармаш) та з'єднує льод.Куармаш (басейн Ненскри) із долиною річки Накра
Категорія трудності (сезон): 2А
Висота: 3252
GPS-координати: N43.199315° E42.412673°
Експозиція: Схід-Захід
Характер перешкоди: із західного боку- льодовий, зі східного – осипний і трав’янисто-осипний
Можливі і рекомендовані місця для ночівлі: долина р.Накра; дол.р.Ненскра; льод.Куармаш; біля сідловини на льоду.

На всьому злеті від долини Накри немає нормального місця для ночівлі.

Опис дається від злиття двох лівих приток Ненскри (N43,20683964° E42,38045896°) до р.Накри

День 4. 13.08.2019

Фото 2.1

Дійшовши по набитій стежці з перевалу Басса до місця злиття двох долин о 10 ранку, повертаємо в ту, що веде до нашого наступного перевалу — Куармаш (фото 2.1). Стежки в цій долині немає, тому далі доводиться йти лугами, а іноді й дертися через зарості рододендрону.

Фото 2.2

Єдиний звіт, що в нас є — аж від 1985 року (кер.Рентеєв О.Н) і малодетальний. Тому спочатку піднімаємося видолинком вздовж лівого борту долини (фото 2.2, 2.3)

Фото 2.3

Але згодом стало остаточно зрозуміло: ми хоч і пройшли так само, як автори опису, але сенсу у цьому немає. Більш оптимальний, на нашу думку, варіант пройти вздовж струмка ближче до правого борту і піднятися на старий рігель (фото 2.3). Тут хоч і крутіша ділянка підйому, але ви одразу потрапляєте в потрібне місце без необхідності переходити все моренне поле від борту до борту (фото 2.4)

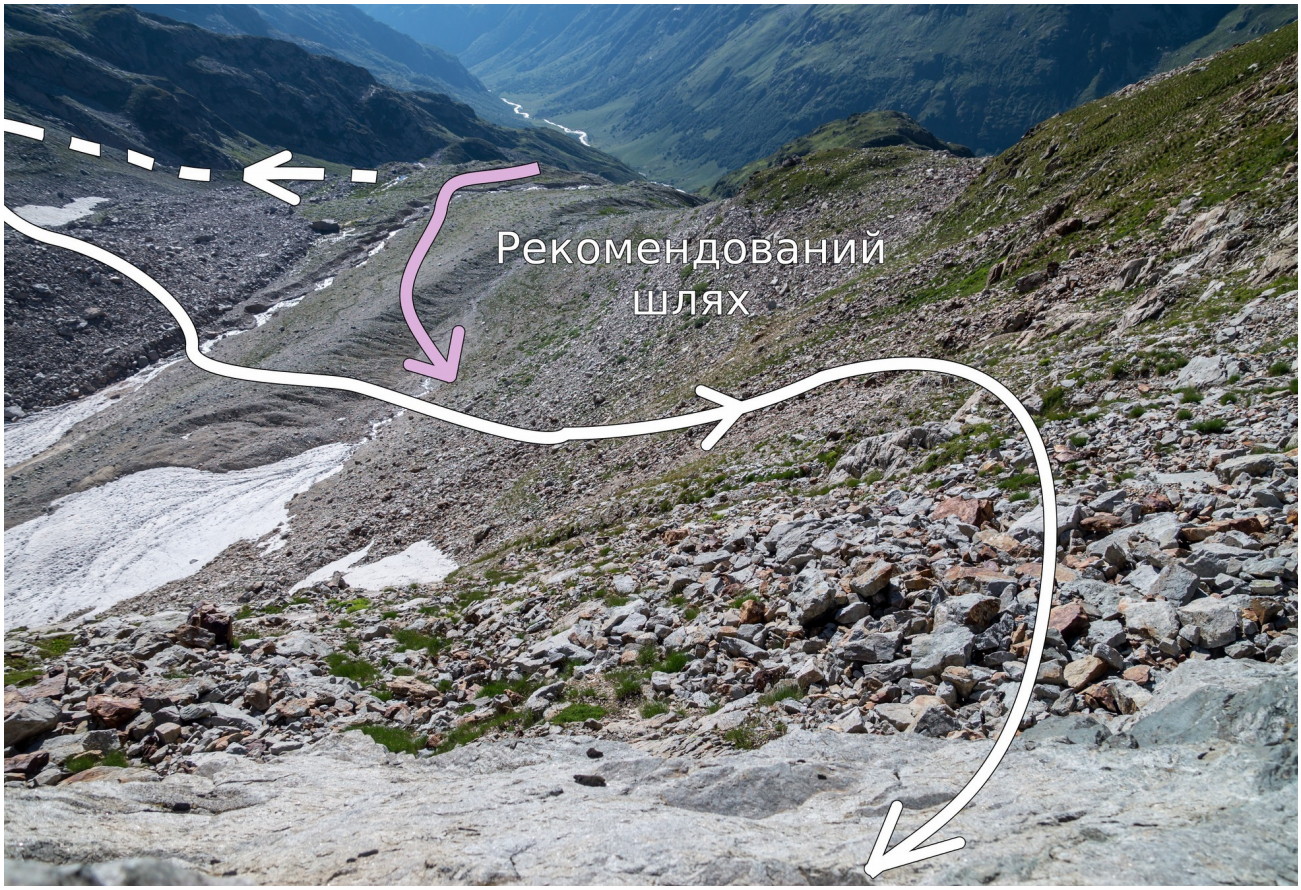

Фото 2.4

Ми ж піднімаємося під лівим бортом над рігель і потім по сніжнику у верхню частину моренних валів. У верхній частині сніжника в 13:00 стаємо на обідній бівуак, скоріше за все, тут і на ніч пару наметів можна поставити (N43,20119326° E42,39606942°).

Фото 2.7 рух по сніжнику під лівим бортом

Після розвідки стало зрозуміло, що підйом по правому борту все ще актуальний. Льодовик хоч і підтанув з 1985 року, але ще не настільки, щоб йти на його язик “в лоб”.

Тому ми переходимо під правий борт, перескочивши річку по камінню, і починаємо набирати висоту аж до можливості вийти траверсом над сходинкою (Фото 2.8). Осип доволі стабільний і не викликає проблем.

Фото 2.8 Вихід на льодовик

Після підйому на рівень льодовика траверсуємо схил по поличкам і спускаємося на лід.

Підйом від місця обіду зайняв у нас 2 години 15 хвилин, а від початку підйому в долину 4 години 46 хвилин

Лід майже відкритий, пологий і не рваний. Стаємо на ночівлю на засніженій частині льодовика (N43,20142006° E42,40609015° висота 3045м).

День 5. 14.08.2019

Виходимо в 6:34 в напрямку льодової горловини. Фірн доволі крутий (~30°), але верхню, ще крутішу частину, обійшли по засніженому схилу попід камінням і в 7:25 виходимо на сідловину (фото 2.9 і 2.10).

Фото 2.9 Перевальний зліт

Фото 2.10

На сідловині місця під намети немає, але поряд є невелика мульда з озерцем (фото 2.11).

З північної сторони сідла тур на скелях. Зняли записку на бересті (!) від групи під керівництвом В.Дем’яновича, Київ+Миколаїв, 2014 рік. Це було для нас дещо неочікуваним — про цю групу ми нічого не знали, хоч ніби й не чужі люди :)

Фото 2.11 Мульда

Фото 2.12 Берестяна записка ім.Дем’яновича

Сідловина має 2 пониження і, відповідно, 2 кулуари спускаються в долину Накри. Північний, над яким тур, здається зручнішим, ніж південний. В цілому, кулуар на вигляд проходиться без мотузок, але повісити один дюльфер для спуску не завадить. Прямо над кулуаром висіла стара розходка, проте ми вирішили дюльфернути по стіночці між кулуарами — місць для розходки на гребені достатньо, але каміння так менше сиплеться.

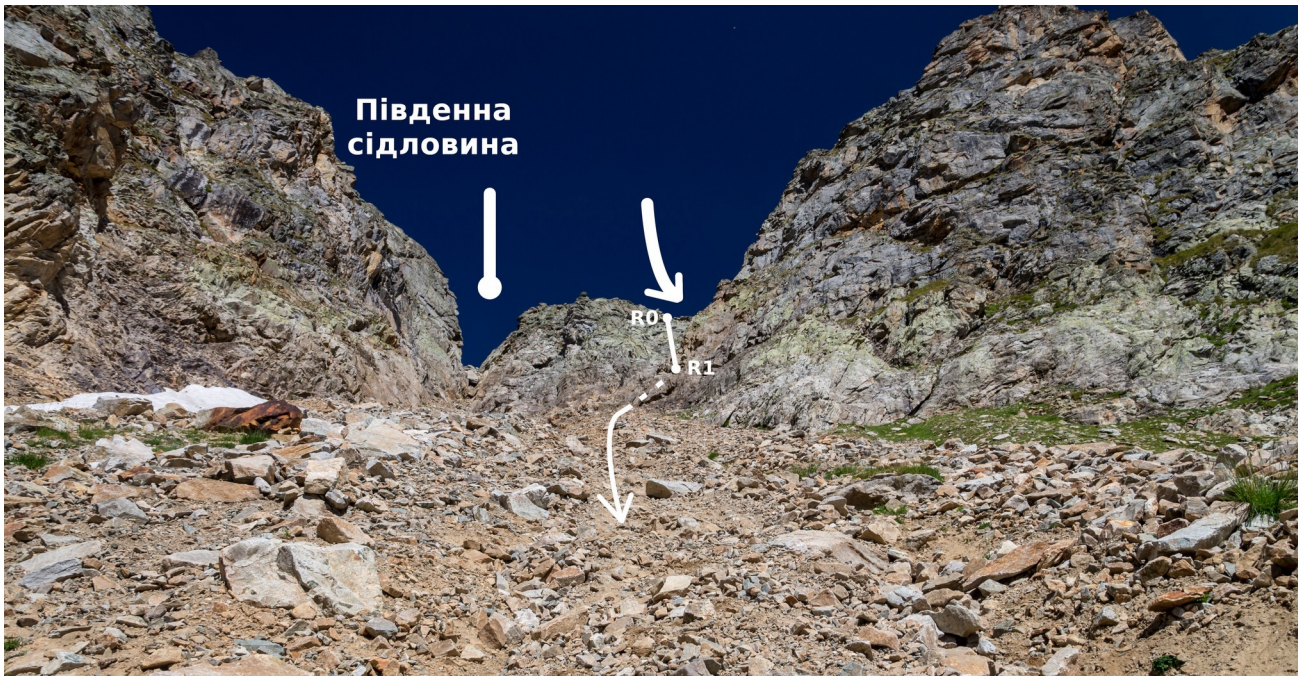

Фото 2.13

Після дюльферу виходимо по вже пологішій частині кулуару на осипні поля і спускаємося лівіше великого каньону (фото 2.14).

Фото 2.14

Взагалі весь спуск до дна долини Накри (1050м перепаду) можна поділити на 3 умовні ділянки (фото 2.15):

1. Спуск по кулуару із сідловини
2. Осипні поля. Вони доволі круті і йдуть вперемішку з травою. Тут потрібно рухатися вздовж каньону, дещо маневруючи поличками
3. Траверс вліво до нарзанного джерела (він є в описі 1985 і при розвідці, метрів з 40 мав вигляд діючого, приблизно N43,19230159° E42,42801436°) і спуск по крутій системі поличок до основи каньону вже в долині.

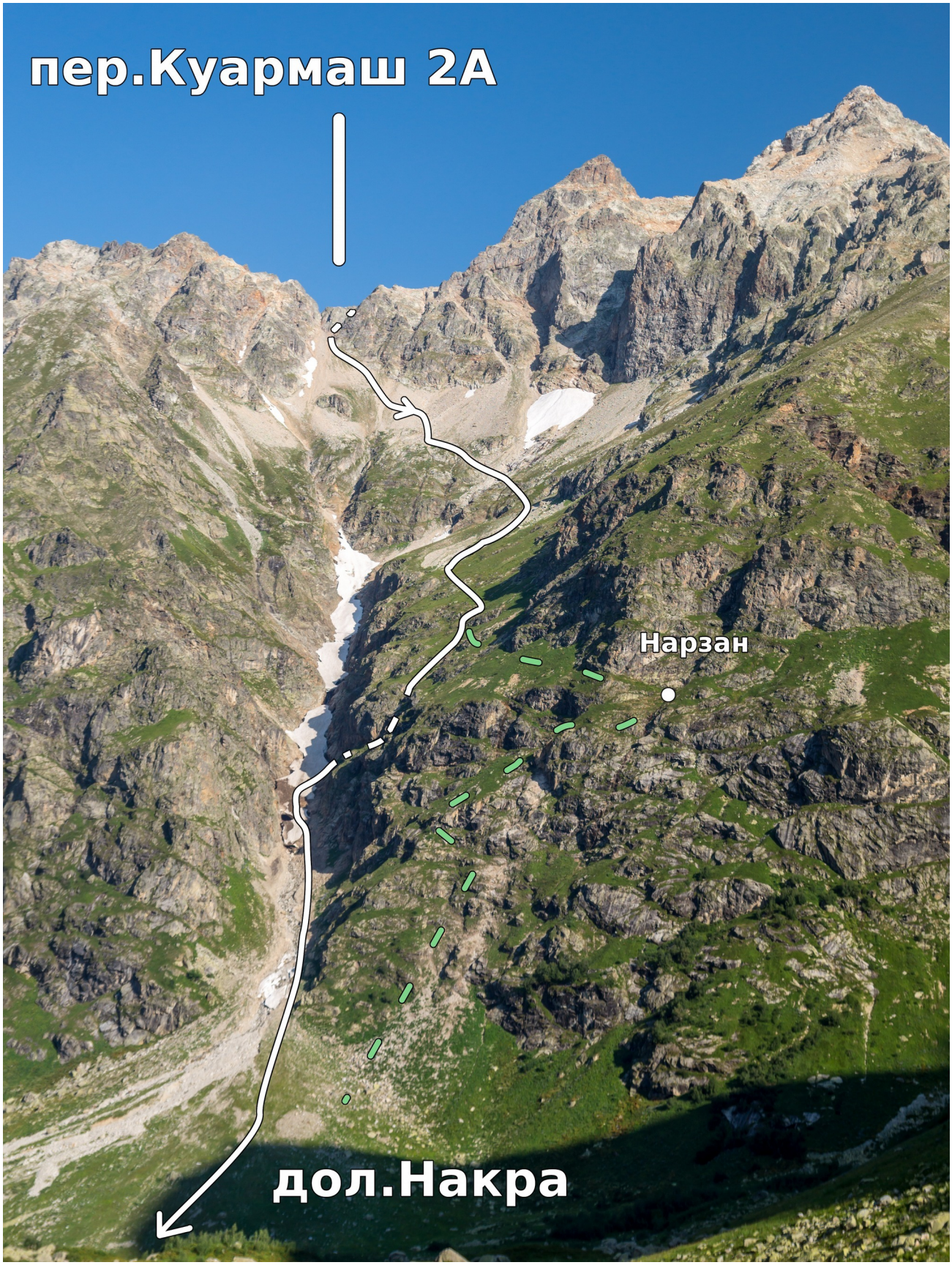

Фото 2.15

Виникає досить логічне питання: “А чи не зручніше спускатися через каньон забитий снігом?”. І з цим варіантом 3 очевидні проблеми:

- він може бути дещо крутішим за комфортний і тоді доведеться страхуватися мотузкою
- при малосніжній зимі і спекотному літі він може бути не монолітним і танути в деяких місцях, перетворюючи простий спуск у "веселі пригоди"
- як завжди, в таких місцях, є потенціал "зловити" каміння.

Пройшовши, з перервою на обід, трав’янисто-осипні поля, ми спустилися до більш крутої частини №3 (приблизно 3 години 40 хвилин ЧХЧ після дюльферу).

На годиннику було вже 16:20, місць під бівак не було, а робити сидячу ночівлю з незрозумілими перспективами без джерела води не хотілося. Розвідка показала, що дно каньйону навпроти нас вже чисте під лівим бортом від снігу (спойлер: насправді ні), і від нас в каньйон веде кулуар на 1-2 мотузки перил.

Захід на “класичний”, якщо так можна говорити про перевал з описом 1985 року, варіант “через нарзан” теж був розвіданий. Але при нашій швидкості пересування по подібному рельєфу та неможливості продивитися шлях хоч трохи наперед, прийняли рішення спустися на дно каньону і вже по ньому в долину.

Скоріше за все, це не оптимальний шлях, особливо в кінці сезону і описувати його не має великого сенсу, але для історії:

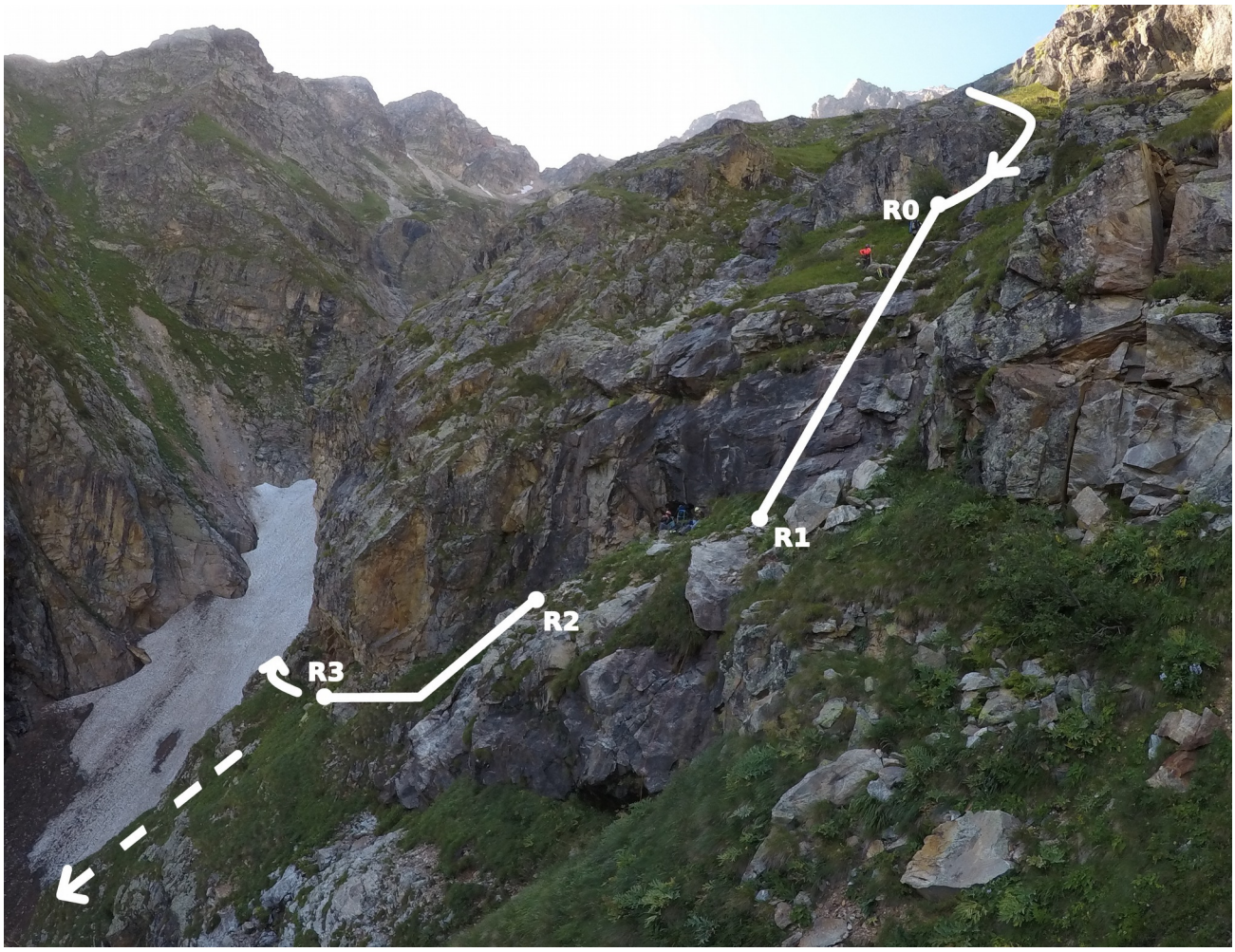

Фото 2.16

- Вище виходу на круті баранячі лоби (ділянка №3) змістилися вправо і в ~18:20 зайшли в трав’янистий кулуар (N43,19240328° E42,42495128°)
- Одна мотузка дюльферу з дерева (R0) до великої полиці через стіночку

- З відкопаного виступу (R2) косий траверс до великого скельного виходу. Станція R3 на закладці і гаку
- R3-R4 перехід траверсом з самостраховкою по трав’янистому схилу і поличці “за кут” до кулуару (тут є вода). 70-80 м
- R4-R5 50 м дюльфер по крутому кулуару (ділянки до 60-70°) до .... сніжника. Тут виявилося, що дно сніжника, насправді, не протануло і побачене зверху виявилося оманою.
- Далі були 2 відрізка сніжника, розірваних голим дном. Сам сніжник не крутий, але в місцях протавання потрібно виходити на крутий конгломератно-осипний схил. Та ще забава, особливо, якщо вас застала ніч, навіть місячна. Ну і одягання-знімання кішок швидкості не додає.

Після виходу з каньйону просто по лугам спускаємося до Накри навпроти каньону і майже опівночі всі учасники спускаються до місця ночівлі (N43,18738993° E42,43144216°).

Ідеально рівних місць тут мало, тому, якщо ви стаєте на бівуак не опівночі, то краще спуститися 700-800м по долині до розширення

День 6. 15.08.2019

Відсипаємося і, доївши останній прийом їжі об 11 годині, виходимо вниз по долині.

Спустилися по стежці на кілометр по правому берегу до розливів і перебродили Накру. Тут стали на бівуак на лівому березі (N43,18275095° E42,42032708°). Після того, як сходили по нашу "заброску", почалося приємне днювання. Погода сонячна, в таку тільки автоклави в космос запускати ...

Фото 2.17 Заслужене днювання

"ну, мы в тот же день не успели спуститься,
пришлось на полочках ночевать, две палатки из трех поставить получилось),
а так ногами, только полверевки повесили в нижней части".

Володимир Дем'янович зі спілкування після походу

Висновки і рекомендації: Перевальний зліт з боку Накри має великий перепад і трудоємкий рельєф, але не має нормальних місць для ночівлі. Тому бажано цей перевал іти в напрямку Ненскра — Накра і, по можливості, ночувати на сідловині.
Обраний нами варіант спуску може мати сенс тільки на початку сезону, після сніжної зими, і навіть тоді краще зайти в каньон раніше (на фото 2.15 видно великий пологий сніжний кулуар, який заходить в каньон на декількасот метрів вище нашого)

Перевал Ледешт Туристичний 2А

Район	Хребет	Назва	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
					літо	зима	міжсезоння
Сванетія	Цалгмил (південний відріг ГКХ)	Ледешт Туристичный	3577	N43.181970° E42.487443°	2А	-	-

1. **Альтернативні назви:** Лядешт Туристичный
2. **Загальний час проходження(гг:хх): 10:25**
3. **Витрачено часу на підйом(гг:хх): 09:20**
4. **Витрачено часу на спуск(гг:хх): 01:05**
5. **Умови при яких проходження може бути ускладнене:**

-каменепади
-таяння снігу
-таяння льоду
-льодовикові тріщини

6. **Рекомендоване особисте спорядження:**

- трекінгові палиці
- каска
- льодоруб
- кішки
- мотузка для зв’язування

7. **Можливі місця ночівель:**

- дол.р.Накра
- досить багато місць перед льодовиком Ледешт
- льодовик Ледешт
- льодовик Північний Квіш
- дол.р.Квіш

8. **Опис проходження:**

опис дається від дол.р.Накра до льодовика Північний Квіш.

день 7, 16 серпня 2019

Шлях на перевал іде вздовж річки Ледешт, котру в деяких місцях треба переходити по камінню(фото 3.1 та 3.2).

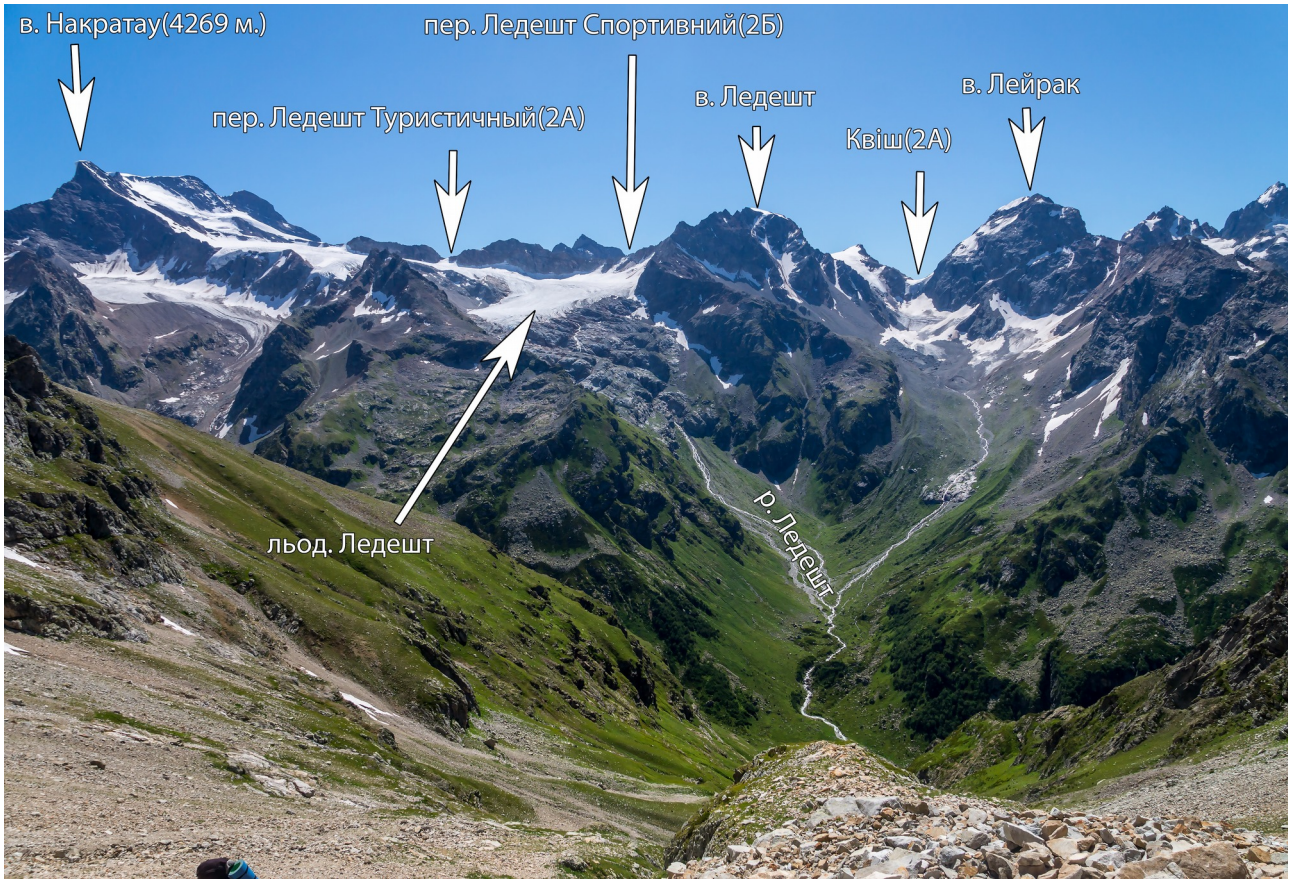

Фото 3.1

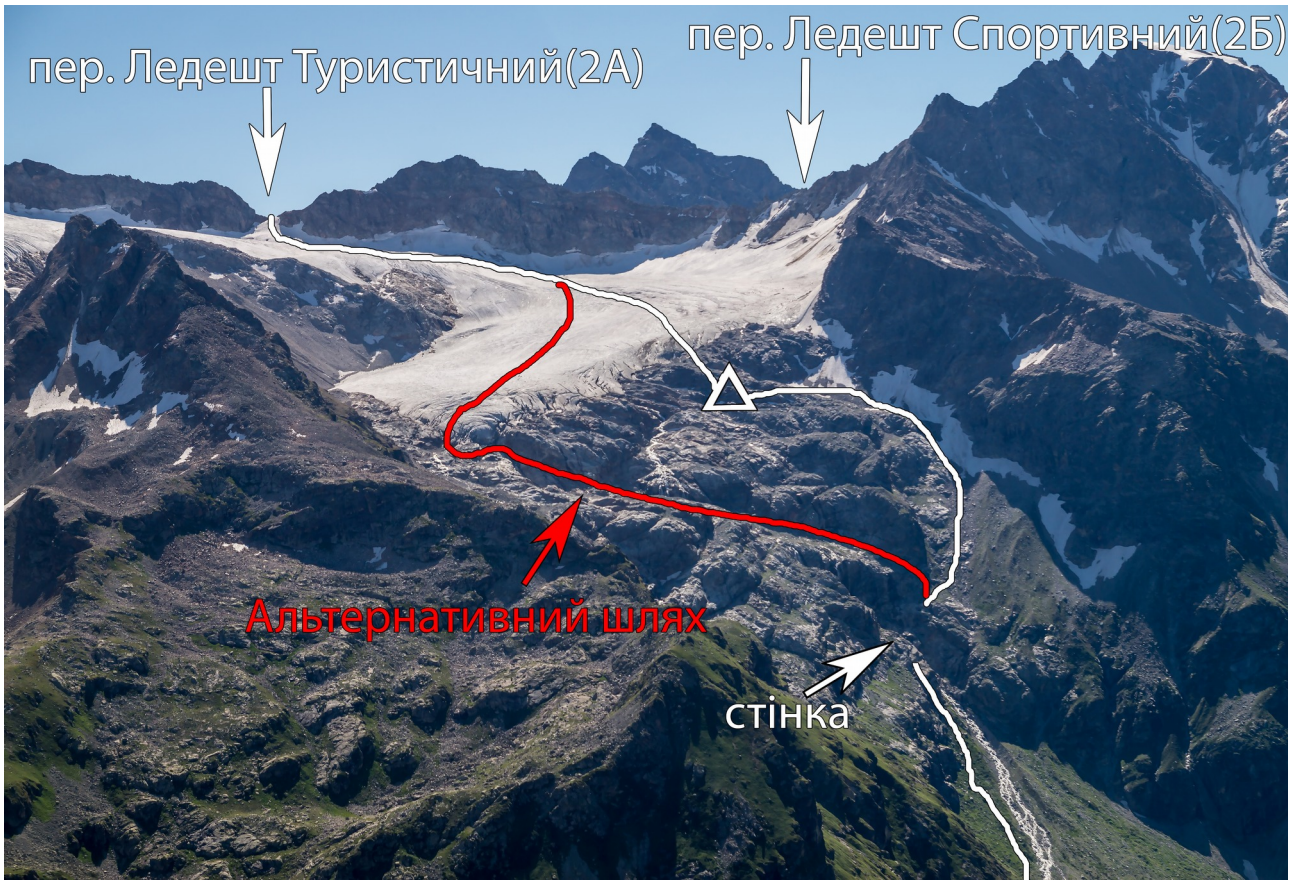

Фото 3.2

Через 3 переходи впираємося в скельний рігель через який спадає річка.

Тут потрібно повісити метрів 15 мотузки по стінці, але пролізти простіше збоку. Лазіння просте 25-30м 3+/4, але точок під страховку небагато. Зверху були набиті дві пари крюків і декілька комплектів розходки.

Після того як всі зажумарили (фото 3.3), ми піднялися вверх і вправо по скелям і косій полиці на верхні осипні поля. Тут потрібно в парі місць підлізти, лазіння не складне, але можна і застрахуватися за потреби (шукайте стару розходку для місць страховки)

Фото 3.3: "Бери ноги в руки и ЖУМАРЬ!!!" (с)

примітка: є також альтернативний варіант виходу на осипні полиці: правіше стінки через трав’янисті полиці (дивись звіт В.Триліс 2014).

Подальший підйом проходить по простому осипному схилу і сніжнику під лівим бортом. Для виходу на льодовик потрібно зміститися вліво - тут вихід зручніше

На ночівлю стали на рівному конгломератному майданчику на камінні недалеко від краю льодовика (N43,18090310° E42,46374883°). Висота 3161м, ітог дня - набір 1050 метрів.

примітка: нами був проглянутий альтернативний шлях виходу на льодовик Ледешт по довгій косій полицю через всі баранячі лоби. Але він потребує дослідження

День 8. 17 серпня 2019

Ранок почався не з кави...ранок почався з одягання кішок для виходу на льодовик Ледешт. Льодовик пологий, відкритий і майже без тріщин(фото 3.4) за 2 години 32 хвилини підходимо під перевальний зліт(фото 3.5).

Фото 3.4: підхід під перевальний зліт

Фото 3.5: Перевальний зліт

На перевальному зльоті льодовик закритий, вгадуються тріщини, тому далі рухаємося в зв'язках. За півгодини проходимо перевальний зліт.

Сідловина перевалу вузька(фото 3.6). І хоч можна зробити майданчик під невеликий намет, краще спускатися до зручніших місць.

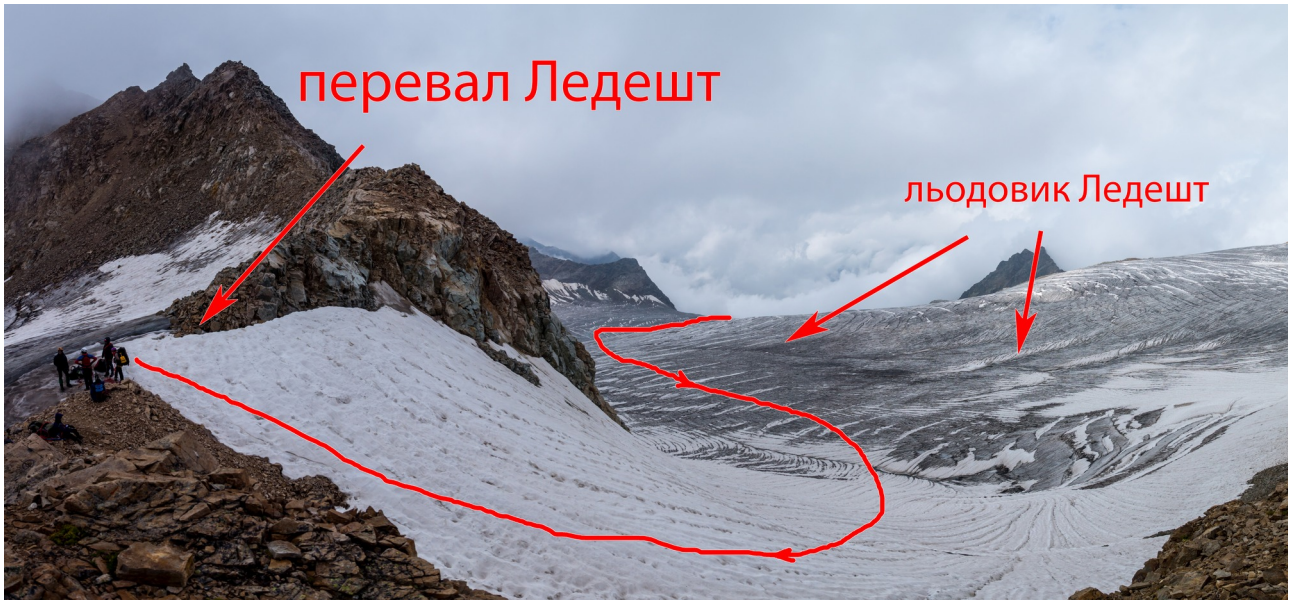

Фото 3.6: Група на перевалі Ледешт

Зняли записку групи з турклубу “Вестра” під керівництвом Віданова Віталія Львовича, від 7 липня 2019 року(фото 3.7).

Перевальний зліт зі сторони льодовика Пн.Квіш закритий і помірно крутий (до ~25°)(фото 3.8), тому починаємо рух в зв’язках, але невдовзі після виходу на відкриту пологу частину розв’язуємося.

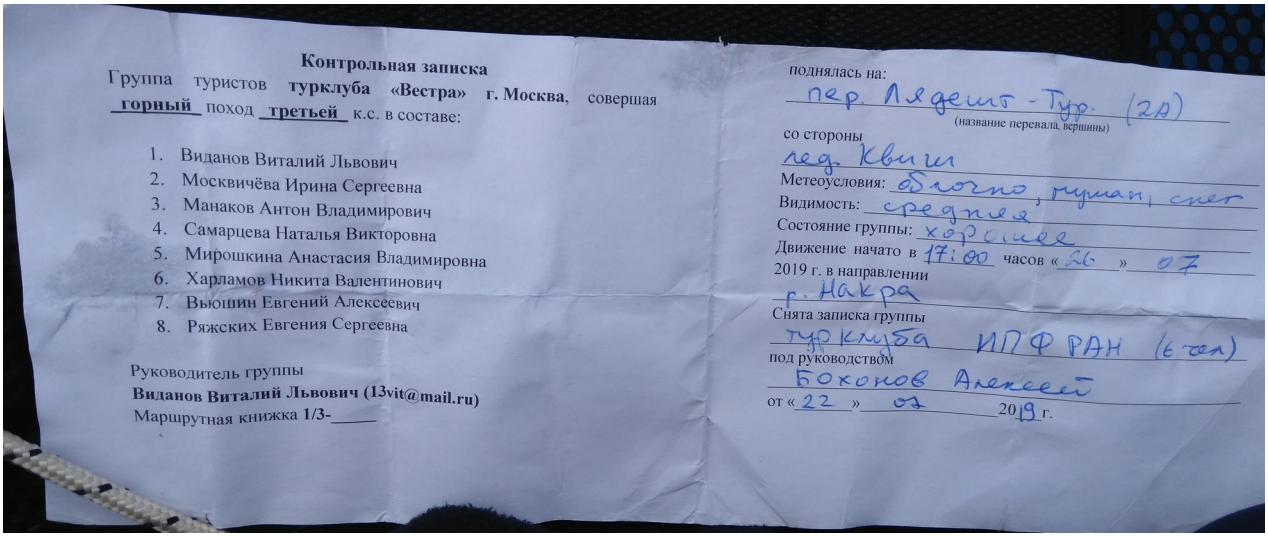

Контрольная записка

Группа туристов **турклуба «Вестра» г. Москва**, совершая **горный** поход **третьей** к.с. в составе:

1. Виданов Виталий Львович
2. Москвичёва Ирина Сергеевна
3. Манаков Антон Владимирович
4. Самарцева Наталья Викторовна
5. Мирошкина Анастасия Владимировна
6. Харламов Никита Валентинович
7. Вьюшин Евгений Алексеевич
8. Ряжских Евгения Сергеевна

Руководитель группы
Виданов Виталий Львович (13vit@mail.ru)
Маршрутная книжка **1/3-**_____

поднялась на:
пер. Ледешт - Тур. (2А)
(название перевала, вершины)
со стороны
лед. Квиш
Метеоусловия: облачно, туман, снег
Видимость: средняя
Состояние группы: хорошее
Движение начато в 17:00 часов «26» 07
2019 г. в направлении
р. Накра
Снята записка группы
турклуба ИПФ РАН (6 чел)
под руководством
Бокоров Алексей
от «22» 07 2019 г.

Фото 3.7

Фото 3.8: Спуск з перевалу на льод.Північний Квіш

За 1 годину 5 хвилин спускаємося до розгалудження льодовика, де стікає його гілка з під перевалу Долра. Тут у нас обід.

Погода остаточно псується: дощ з поривами вітру.

Перевал Долра (2А)

Район	Хребет	Назва	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
					літо	зима	міжсезоння
Сванетія	Пд.відріг ГКХ	Долра	3550	N43.17651 E42.50663	2А	-	-

1. **Загальний час проходження: 2 години 35 хвилин**
2. **Витрачено часу на підйом: 51 хвилина**
3. **Витрачено часу на спуск:** 1 година 44 хвилини
4. **Характеристики руху по ділянках:**

Ділянка	Час проходження(гг:хх)	Крутизна схилу(град)	Перепад висот(м)	Характеристика ділянки	Використане спорядження
Льодовик Пн.Квіш-пер.Долра.	51 хв	30	+230	Відкритий льодовик, ближче до перевалу - закритий льодовик із тріщинами	трекінгові палиці, льодоруби, каски, кішки, зв’язочна мотузка
пер.Долра-місце ночівлі	2 год. 45 хв.	40	-160 м	Кам’яний осипний схил, закритий льодовик	льодоруби, каски, кішки, зв’язочна мотузка

1. **Умови при яких проходження може бути ускладнене:**

-каменепади

-танення снігу

2. **Рекомендоване особисте спорядження:**

- трекінгові палиці
- каска
- льодоруб
- кішки
- зв’язочна мотузка

3. **Можливі місця ночівель:**
   - Льодовик Пн.Квіш
   - Льодовик Долра
4. **Опис проходження:**

день 8, 17 серпня 2019

Підйом розпочинаємо після спуску з перевалу Лядешт Туристичний через Накринське плато, відпочинку та наступного перечікування дощу на пологій частині льодовика Північний Квіш. У разі потреби тут можна обрати зручне місце для ночівлі, яке буде поза зоною можливого камнепаду із навколишніх скель (N43,17294085° E42,49994735°).

Язик льодовика Північний Квіш, яким можна дістатися перевалу Долра, відходить у північно-східному напрямку. Тут можна обрати зручний для підйому напрямок по відкритому льодовику, який можна проходити з використанням трекінгових палиць. Приблизно через 500 метрів з’являються тріщини, льодовик стає закритим. Далі - рух у зв’язках.

Фото 4.1: Маршрут руху групи від перевалу Лядешт Туристичний до перевалу Долра.

Фото 4.2: Маршрут руху групи від місця відпочинку на льодовику Північний Квіш.

Фото 4.3: Маршрут підйому групи до перевалу Долра.

Завдяки великій кількості снігу із західного боку перевалу Долра підйом на саму перевальну сідловину не складає особливих труднощів. У перевальному турі знаходимо записку групи із

Санкт-Петербурга, Росія, під керівництвом Голубєва, яка здійснювала гірський похід 5-ї категорії складності.

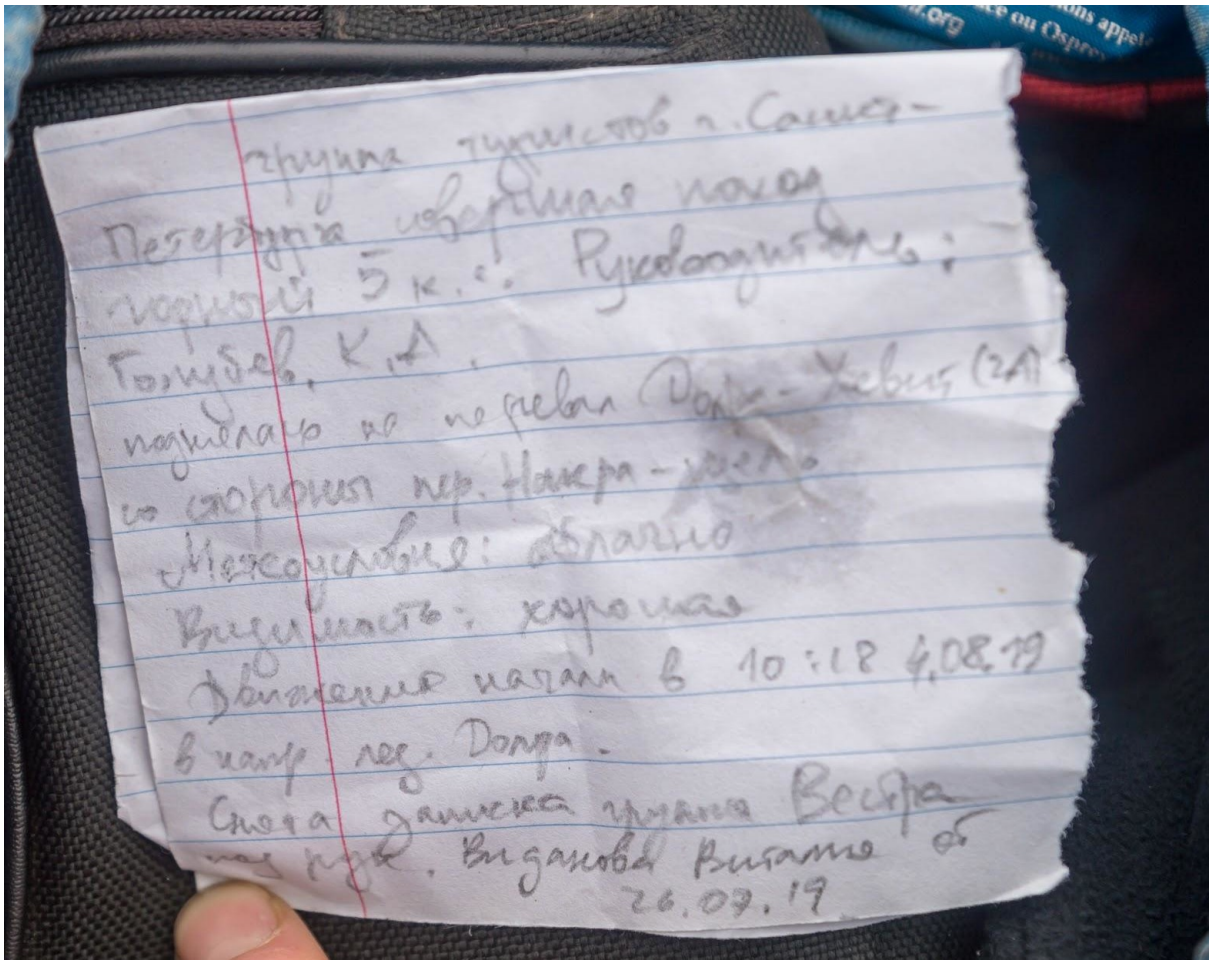

Фото 4.4: Записка із перевалу Долра.

Для спуску в східному напрямку з найстрімкішої (до 40 градусів) частини перевалу група використала мотузку для підстраховки. Страхувальна станція - на скелі, довжина спуску - 50 метрів, рух по відкритих скелях та осипному камінню. Якби не 4-5 метрів крутого і твердого конгломерату над самим льодом, то можна було б і ногами спуститися.

Далі спостерігається виположення рельєфу до 20 градусів. По відкритому льодовику з використанням льодорубів та кішок група дістається пологої частини льодовика Долра, де стає на ночівлю (N43,17184542° E42,51234989°).

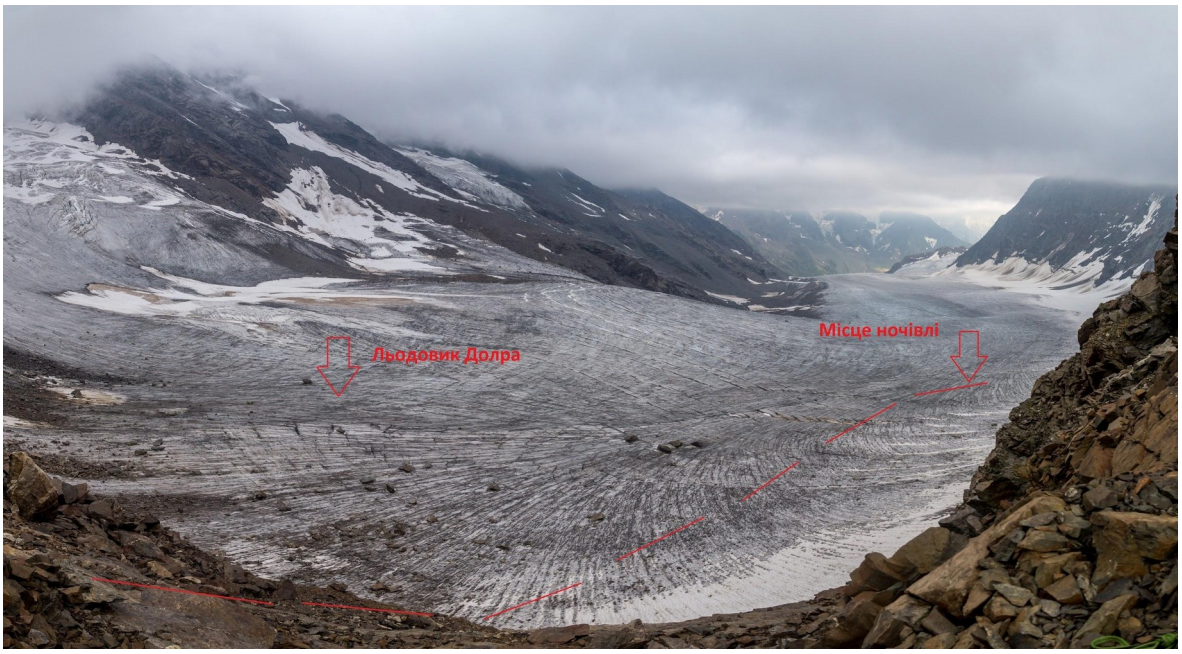

Фото 4.5: Маршрут спуску із перевалу Долра до льодовика Долра.

Фото 4.6: Маршрут спуску із перевалу Долра до льодовика Долра.

Висновки і рекомендації: зі сторони льодовика Квіш південніша сідловина (так званий Долра-Хевай) може здатися більш простим, проте спуск на льод.Долра там складніший

Перевал Три красуні (1Б, 3276м)

Район	Хребет	Назва	Висота (м)	Координати (WGS-84)	Категорія складності		
					літо	зима	міжсезоння
Сванетія	Південний відріг ГКХ	Три красуні	3282	N43.155602° E42.543536°	1Б	-	-

1. **Загальний час проходження (гг:хх): 07:02**
2. **Витрачено часу на підйом (гг:хх): 02:21**
3. **Витрачено часу на спуск (гг:хх): 04:41**
4. **Умови за яких проходження може бути ускладнене:**

-каменепади

-танення льоду

-льодовикові тріщини

5. **Рекомендоване особисте спорядження:**

- трекінгові палиці
- каска
- льодоруб
- кішки

6. **Можливі місця ночівель:**

- льодовик Долра
- дол.р.Долра
- на спуску з перевалу в дол. р. Долра можливо знайти пологі місця

7. **Опис проходження:**

Опис дається від місця ночівлі (на льодовику Долра N43.171721°, E42.512356°) до місця впадіння р.Квіш в р. Долра

День 9, 18 серпня 2019

По льодовику Долра група рухається в кішках. Йдемо не звязуючись - льодовик Долра відкритий і на ньому мало тріщин(фото 5.1).

Певна складність є тільки в переході із льоду на скельний гребінь із сідловиною

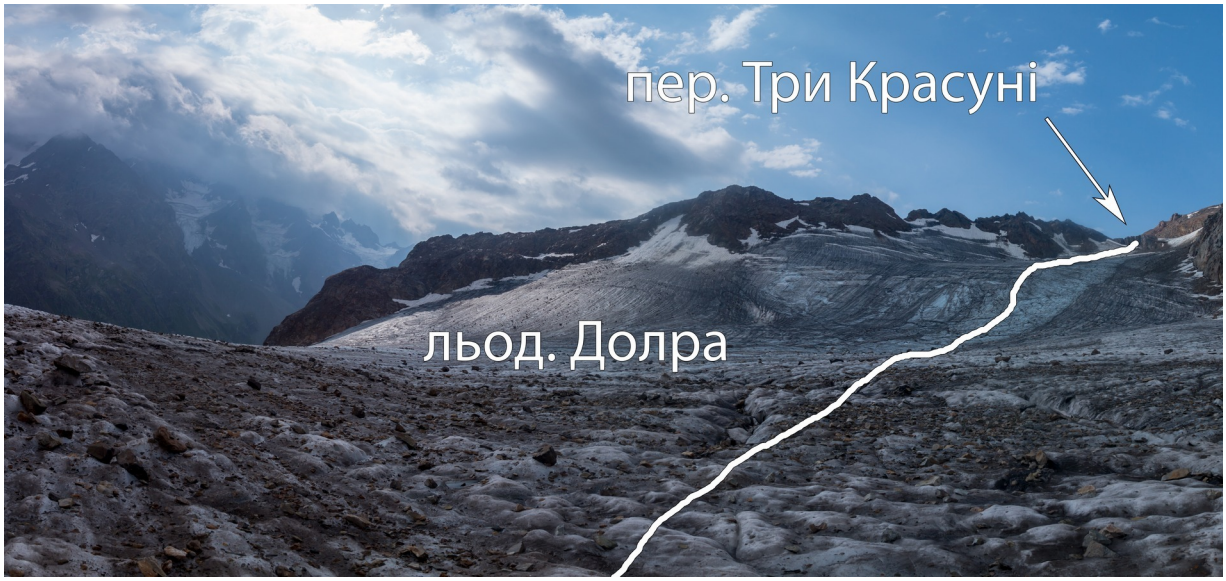

Фото 5.1

Фото 5.2: підхід до сідловини

Зняли 2 записки груп із Санкт-Петербурга (кер.: К.Голубєв) та Києва (кер.: Дмитро Микитенко), від 4 і 8 серпня 2019

Фото 6.3: Три красуні на перевалі "З Красуні". Ще четверо красенів залишилися цього разу за кадром

Для спуску з перевалу спочатку спускаємося по крутій скельній ділянці поличками.

Подальший спуск проходить вздовж струмка, що витікає з льодовика. Внизу він утворює каскад із 3-ох водоспадів, який, власне кажучи, і дав назву перевалу. Також зверху є ще один невеличкий водоспад. Є декілька варіацій спуску і ми не претендуємо, що наш найоптимальніший.

До верхнього водоспаду спускаємося прямо вздовж струмка по правому берегу, а скид обходимо правіше (фото 5.4) .

Фото 5.4: обхід верхнього водоспаду

Нижче верхнього водоспаду переходимо на лівий берег і далі аж до низу спускаємося по ньому.

Для обходу нижнього каскаду спускаємося далеко зліва по крутому травянистому схилу (фото 5.5).

Є альтернативний варіант спуску через кулуар обходячи каскад водоспадів справа, але хто туди ходив, - були не задоволені.

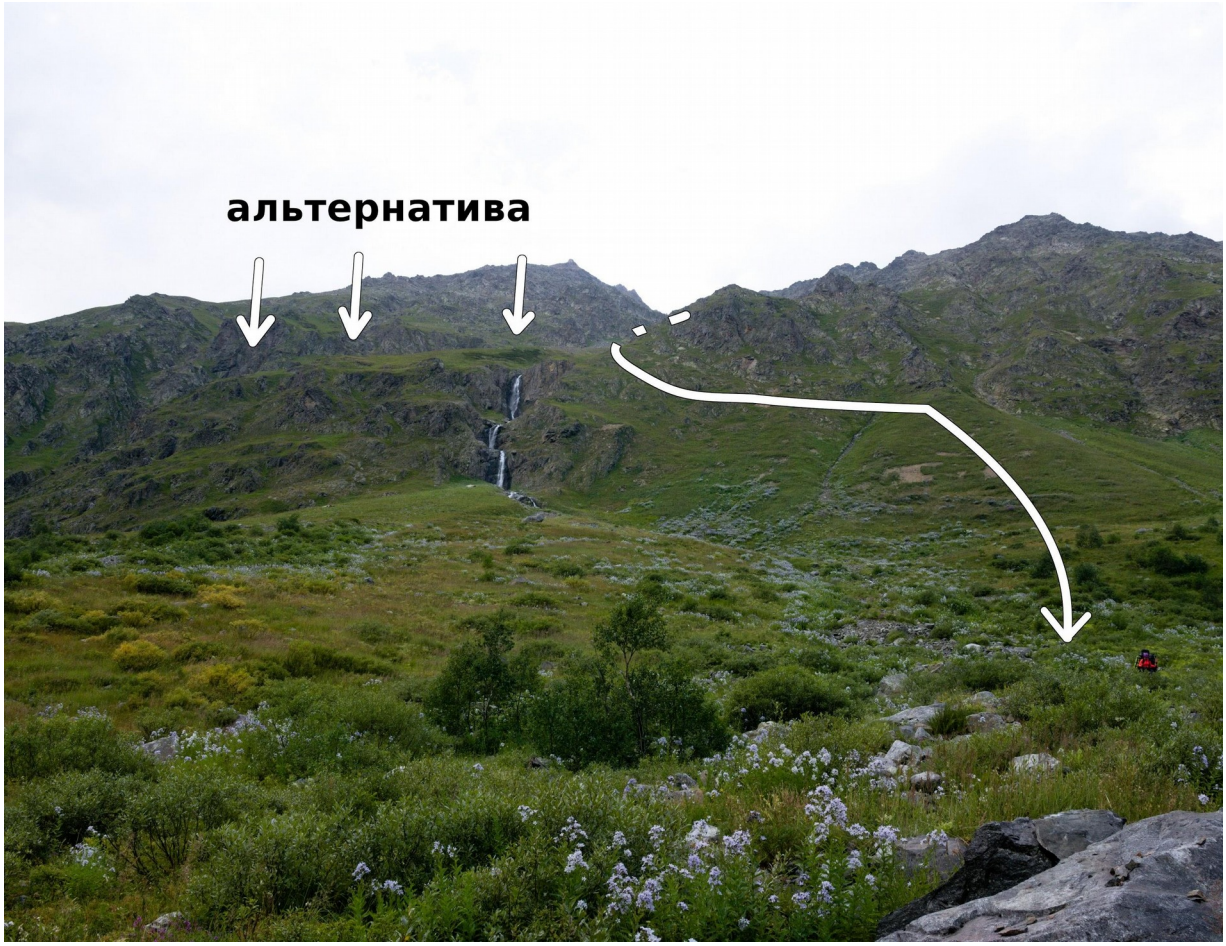

Фото 5.5: нижній кавскад водоспадів

Внизу обідаємо, два переходи (з перервою на дощ), спускаємося правим берегом Долри. Візуально місць броду, особливо в вечірній час, тут не видно, тому спускаємося до класичного місця біля з’єднання із долиною Квіша. При проходженні над каньйоном потрібно пройти 50-70м неприємного крутого осипного схилу.

Фото 5.6: Каньон на р.Долра

Стаємо на ночівлю на трав’янистих лугах в стрілці річок Долра та Квіш (N43,13721603° E42,55139071°). Тут випасають биків яких доводиться постійно відганяти від табору, щоб чогось не з’їли.

День 10, 19 серпня 2019

Виходимо з бівуака і в 7:15 підходимо під місце броду Долри, що розташоване поруч.

Вода за ніч спала, але не сильно: так легко, як минулого року, пройти стіночкою неможливо, принаймні для нашої групи.

Тому вирішуємо зробити брід із перилами. Кріплення мотузок на правому березі за великий камінь, на лівому за пірамідку. Іноді для переправи через Долру вішають навісну переправу — трішки вище для цього є каміння.

Глибина в деяких місцях “по розвилку”, але течія відносно повільна, дно хороше. Вже традиційно Долра забрала капця :)

Фото 5.7

Розвідка і перехід переправи зайняли годину, ще півгодини відігріваємося.

За 2 переходи спускаємося набитою стежкою лівим берегом Долри до посту прикордонників в місці злиття із стежкою від Ушбинського водоспаду (тут вже є покриття GSM, але не всіх операторів).

Переходимо через міст (N43,12186961° E42,58908917°) на правий берег і ще за два переходи стежкою і дорогою спускаємося в с. Мазері (ще раз перейти Долру по автомобільному мосту). Тут нас чекає наша "заброска".

Сумарно 3 години 49 хвилин (ЧХЧ) від місця броду до центру с.Мазері.

Хороші місця для ночівлі є або біля місця броду (з обох боків річки), або вже на відрізку від прикордонників до Мазері.

с. Мазері – пер.Гулічала Верхній (1А) – пер.Гуль-1 (1Б) – льод.Чалад – дол.р.Местіачала

Хвилинка топоніміки.

В українській туристичній спільноті для правого притоку Местіачали розповсюджена назва “Чалаат” (для річки і відповідного льодовика), очевидно, згідно з такою ж назвою на топокартах “генштабівках”. Проте локальна і офіційна назва звучить як “ჩალადის” , а англійський варіант “Chaladi”, тобто коректна назва українською має звучати як “Чаладі” або “Чалад”. Так ми і будемо вживати цю назву у звіті.

День 10. 19.08.2019

Розібрали “заброску”, пообідали, обновили втоплені в Долрі капці і в 17 годин вийшли.

Спочатку спускаємося селом вниз і повертаємо в дол.р.Гулічала. Промахнутися з поворотом важко - тут стоять туристичні вказівники.

Від повороту рухаємося ґрунтовою дорогою вверх по долині: спочатку по правому, а згодом і лівому берегу.

За 2 години ЧХЧ, не поспішаючи, доходимо до великих галявин нижче розвалин поселення Гулі і в 19:20 стаємо на ночівлю (N43,07747702° E42,63820578°)

Фото 6.1. Місце ночівлі з видом на Сванський хребет (і Ушбу в іншу сторону)

День 11. 20.08.2019

Від місця ночівлі продовжуємо підніматися по дорозі, яка згодом перетворюється на стежку.

Стежка йде далеко від річки, набита, очевидна і навіть подекуди маркована.

За півтори години піднімаємося до кошів (N43,08610216° E42,65062335°, 2350м). Придатних місць для ночівлі від місця нашого бівуаку і до кошів ми не помітили (хоча не сильно і шукали:)

Після кошів стежка перетинає боковий приток і тимчасово підходить до основної річки, а потім знову піднімається вище (фото 6.2). Долина Гулічали тут повертає вправо і стає дещо ширшою. Тут часто випасають худобу, тому стежка не така виражена і є багато хибних від тварин.

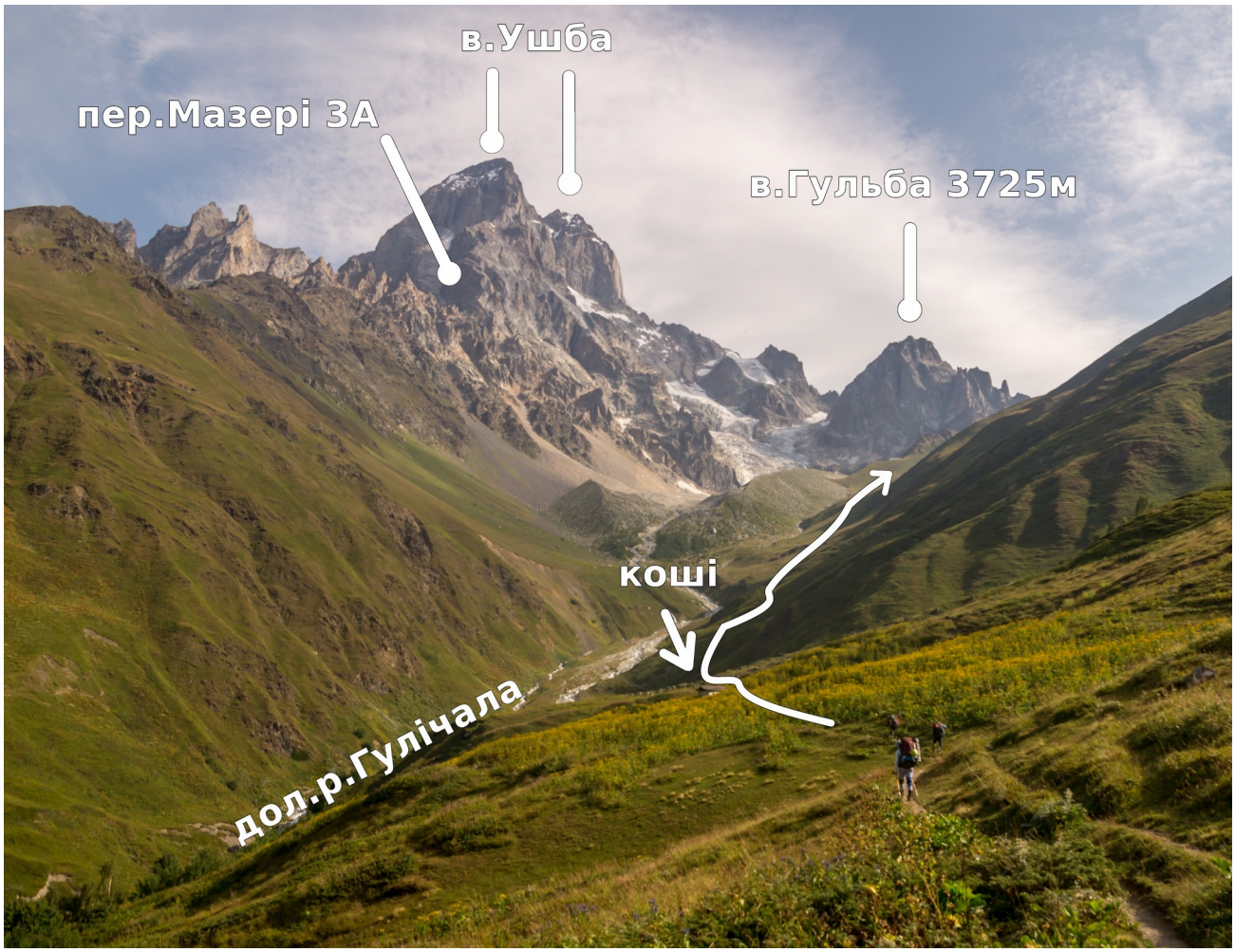

Фото 6.2

Так як перша частина походу була насичена пригодами та і запасних днів залишилося небагато, вирішили замість перевалу Гульба-2А пройти спрощену зв’язку: Гулічала Верхній + Гуль-1 (сумарно 1Б)

Довідкові дані про перевал Гулічала Верхній:

- Назва: Гулічала Верхній
- Місцезнаходження: перевал розташований в Гульському відрозі Ушби та з'єднує долини Гулічала і Пушкуері
- Категорія трудності (сезон): 1А
- Висота: 3273 (по GPS)
- GPS-координати: N43,09756762° E42,67971330°
- Експозиція: Пн.Зх — Пд-Сх.
- Характер перешкоди: осипний
- Можливі і рекомендовані місця для ночівлі: с.Мазері, декілька місць в долині Гулічали, пер.Гуль-1, льод.Чалад

За 3 переходи (2 години 50 хвилин) піднялися від кошів до верхнього витоку Гулічали. Далі річка йде під каміння (витоків води 2 і в правому вода гірка). Стаємо на обід (N43,09999184° E42,66658348°), але десь тут можна і на ночівлю стати (до речі, види на Ушбу тут шикарні).

Традиційно для цього походу на обіді зривається дощик:)

Фото 6.3

Від місця обіду за 2,5 переходи виходимо на сідловину о 17:30.

Подекуди можна спіймати ледь помітну стежку серед каміння, але особливої необхідності в ній і немає — рельєф простий, а напрямок очевидний.

Перевальний зліт являє собою дрібно-осипний схил помірної крутості (фото 6.4). І хоча на нього веде ледь помітна траверсуюча стежка, останні 50 метрів це досить твердий і крутий конгломерат (ну в кросівках точно не приємно).

Фото 6.4 Перевальний зліт

Спуск прямо вниз веде в долину Пушкуері (краще не прямо на неї а вліво до озер Корульді, до яких веде дорога) і далі в Местію, але нам потрібно на льодовик Чалад через сідловину перевалу Гуль-1.

Довідкові дані про перевал Гуль-1:

- Назва: Гуль-1 (іноді також називають Гульба-1)
- Місцезнаходження: перевал розташований в Гульському відрозі Ушби та з'єднує долину Пушкуері та праву гілку льодовика Чалад
- Категорія трудності (сезон): 1Б
- Висота: 3326 (по GPS і карті)
- GPS-координати: N43,09994726° E42,68417381°
- Експозиція: північ-південь
- Характер перешкоди: льодово-осипний
- Можливі і рекомендовані місця для ночівлі: сідловина перевалу; бокова морена льодовика, що стікає з перевалу (див.опис); покровна морена правої гілки льодовика Чалаат (N43,126771° E42,703634°); дол.р.Чалаат або Местіачала; дол. Пушкуері

Для переходу із сідловини Гулічала Верхній на Гуль-1 потрібно прямо із сідловини піднятися по широкому гребеню на північ (фото 6.5) і не сильно набираючи висоту вийти прямо в напрямку сідловини Гуль-1.Перехід між перевалами зайняв у нас близько 20 хвилин.

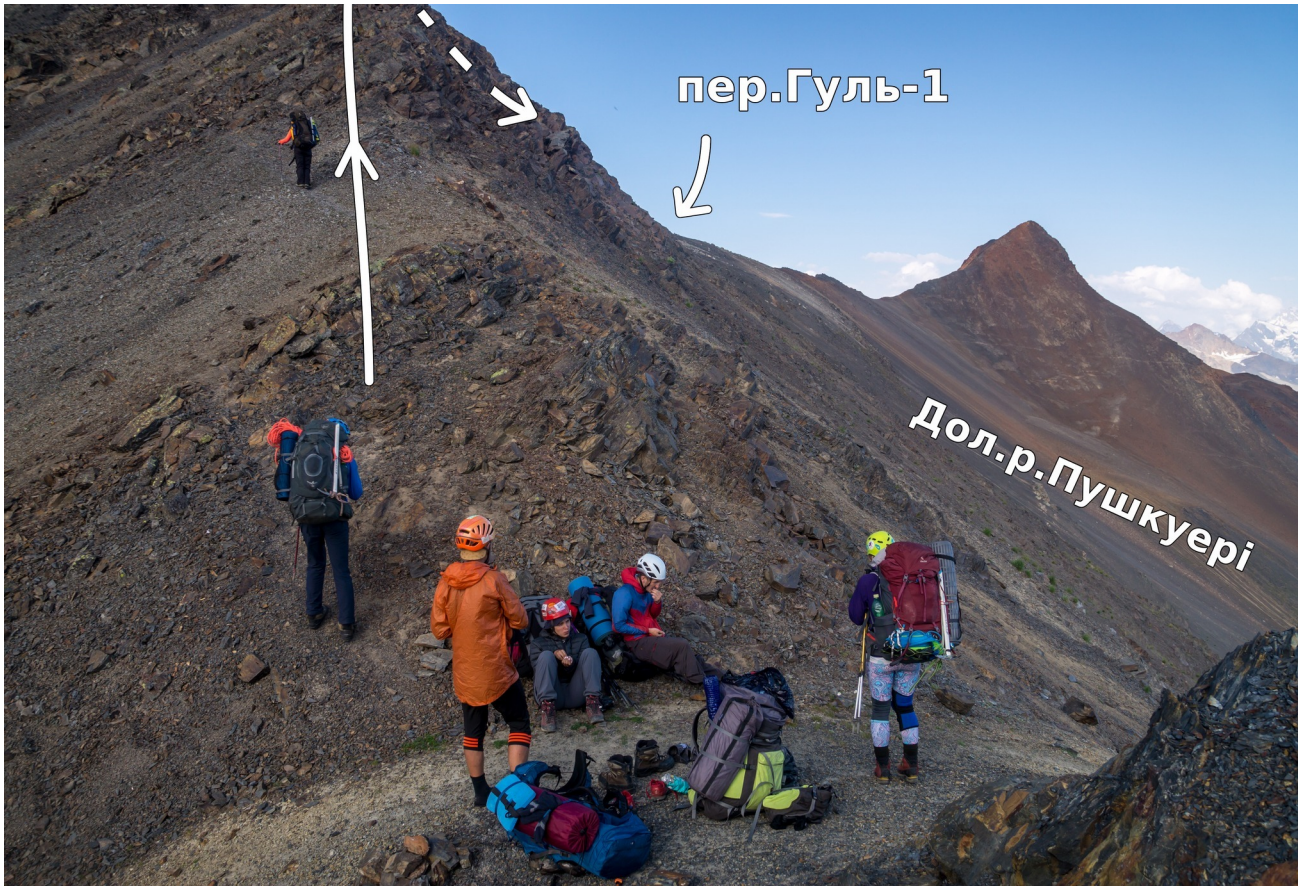

Фото 6.5 на перевалі Гулічала Верхній (1А, 3273)

Сідловина перевалу Гуль-1— це широчезний майданчик з озером і місцями для табору.

В 18:33 починаємо спуск в бік льодовика Чалад. Із сідловини до льодовика веде короткий (15-20 м) і досить крутий осипний схил. Далі одягаємо кішки і за півтора переходи (1 год 11хв), рухаючись по відкритому мертвому льодовику (фото 6.6), спускаємося до чудового майданчика з озерцем на боковій морені (N43,10907622° E42,69410901°)

Фото 6.6 Фото з місця бівуака

День хоч технічно простий, але великий сумарний набір і рюкзаки, що поважчали після “заброски”, роблять свою справу — день був важкий

День 12. 21.08.2019

Виходимо з місця ночівлі в 07:15 і за півгодини спускаємося до льодовика Чалад Західний (права гілка льодовика Чалад) і, перейшовши його бокову морену, виходимо на центральну відкриту частину.

Далі спускаємося по льодовику Чалад і по стежці вздовж річки по шляху, описаному в минулорічному звіті (https://deftez.gitlab.io/2018_Georgia_report/#perGulba). З одним нюансом: цього року дощова активність перетворила простий перехід з борту на нижню частину льодовика в численні неконтрольовані каменепади (як це було можна глянути на відео)

Спуск від місця ночівлі до місця впадіння р.Чалад в Местіачалу склав 5 годин 44 хвилини

Великий селевий потік цьогоріч також змив галявину, де ми ночували минулого року, але нас прихистили прикордонники у своєму будиночку.

Висновки і рекомендації: проходження перевалів із дол.Гулічали в дол.Местіачали (Гульба 2А чи Гуль-1+Гулічала Верхній) — досить важке фізично через великий набір висоти, але водночас тут мала технічна цікавість для групи 3 к.с. (перевал Гульба хоч і 2А, але нічого сильно цікаво там теж немає). Але в естетичному плані прогулянка під Ушбою дещо компенсує труднощі.

Якщо стан льодовика Чалад (місце переходу, де літало каміння) наступні роки залишиться таким самим, то я б рекомендував, по можливості, відмовитися від варіантів із спуском-підйомом по Чаладу. Натомість, наприклад, спускатися із перевалів Гуль-1,2 чи Гулічала-Верхній в Местію.

Пер.Башилі (2А, 3430м)

Довідкові дані про перевал Башилі:

- Місцезнаходження: перевал розташований в хр. Светґар, що з’єднує долину Дзіналі та льдовик Лехзірі
- Назва: Башілі (або Башиль)
- Категорія трудності (сезон): 2А
- Висота: 3430 (по GPS)
- GPS-координати: N43,14675803° E42,86593090°
- Експозиція: Пн.Зх-Пд.Сх
- Характер перешкоди: льодовий
- Можливі і рекомендовані місця для ночівлі:
    - біля мосту через Местіачалу
    - на майданчиках біля “Лехзирських воріт”
    - на льодовику Лехзірі: на покровній морені в нижній частині або нижче льодопаду
    - “местійські ночівлі”
    - сідловина перевалу
    - льодовик Ірет
    - долина Дзіналі або Твібер

опис дається від дол.Местіачала (місце притоку Чалада, автомобільний і пішохідний міст) до дол.Твібер

День 13. 22.08.2019

В 7:30 виходимо з місця ночівлі вверх по лівому берегу Местіачали. За нами ще з вечора прив’язався місцевий собака.

Селевий потік за 2 тижні до початку нашого походу (за інформацією прикордонників) частково розмив стежку і прибережну пойму Местіачали (скоріше за все, він прийшов із Мурквама). Тому доводиться обходити розмиті місця. Це фізично важко та і не завжди зрозуміло, як саме треба йти: іноді потрібно прямувати залишками стежки, а іноді спускатися до русла.

Взагалі в районі мосту було 2 стежки

- нижня, яка починалася від пішохідного моста за огорожею (я намалював її минулого року на OSM)
- верхня, яку я побачив тільки цього року: вона незрозуміло звідки починається, але сходиться з нижньою через декілька сот метрів. Якщо якось піднятися на неї відразу від моста, то це дозволить обійти принаймні перші розмиті місця

Фото 7.1 А ще минулого року тут був берег із стежкою

Приблизно з точки N43,11911588° E42,75640578° стежка піднімається над рікою і вже немає розмитих місць — далі йдемо нею.

Натоптана стежка веде в долину Мурквама, натомість нам потрібно далі по долині Местіачала. Для цього звертаємо (N43,12270760° E42,76351680°) на ледь помітне відгалуження, що веде до класичного місця переходу Мурквамy.

2 кілометри долини від мосту, які минулого року пробігалися по стежині, зайняли в нас 2 години ходового часу.

Ще хвилин 30 зайняло просто спуститися до Мурквамy — крутий конгломератний схил, що залишив після себе сель — не найшвидший рельєф.

Фото 7.2 Спуск до Мурквaму – все переорано селевим потоком

На щастя, хтось вже встиг кинути пару тоненьких стовбурів в якості колоди, тому переправилися доволі легко.

Фото 7.3: переправа по колоді

Була надія, що собака залишиться, але схоже вона хотіла записати на свій рахунок ще один перевал не менше нашого, знайшла вузьке і зручне місце для себе і переплила (!) Мурквам :)

Вже майже біля лісу помітили озерце і зупинилися покупатися в ньому. Не сказати, що тепле, але за гірським міркам температура цілком нічого :)

Ми знали про проблемність в орієнтуванні на подальшому шляху, але ні перша розвідка, ні додаткова, нічого не дали. Перших метрів 400 пройшли, продираючись через ліс, але згодом знайшли її (N43,12806165° E42,76374371°).

Подальше орієнтування не викликало питань: для досвідченого ока стежка легко читається, рясно промаркована туриками. Головне, швидко поїдати малину, якої там багато:)

За 2 переходи (1.5 години ЧХЧ) стежка виходить до крутих баранячих лобів, якими потрібно спуститися до річки. Вони хоч і доволі круті (35-40°), але по сухому проходити їх не складно.

Відразу після спуску — невелика рівна трав’яниста тераса перед вузькою частиною долини (так звані “Лехзирські ворота”). Тут можна стати на ніч, а у нас обід (N43,13452461° E42,76635202°)

Після обіду продовжуємо йти стежкою, що проходить “Лехзирські ворота” і, обходячи зверху невеликий притиск, виводить до рівної частини долини із своєрідним льодовим цирком.

Сюди стікаються три гілки льодовика Лехзирі (фото 7.5). Ще декілька десятиліть тому гілки були повністю замкнені і льодовик спускався аж до “Лехзирських воріт” та утворював так званий “Лехзирський хрест”. Зараз же від хреста майже нічого не залишилося — на місці колишнього потужного язика залишилася піщана рівна пойма із льодовим амфітеатром із криги що постійно відколюється і падає в річку.

Перед самим льодовиком можна стати на ночівлю на гальці, але ми вирішили піднятися на язик льодовика Лехзірі (ліва гілка).

Фото 7.4

Фото 7.5: колишній "Лехзирський хрест"

Для підйому на льодовик потрібно піднятися на морену (фото 7.5) і пройти попід високою вертикальною стіною. Далі для виходу на центральну частину льодовика необхідно пройти лабіринт із величезного каміння.

Вирівнюємо майданчик на покровній морені і стаємо на ночівлю (N43,15456877° E42,76450146°).

Поради:

- наше місце ночівлі досить не оптимальне. Краще заночувати або перед льодовиком на розливах, або, при наявності світлого часу, виходити вище, щоб знайти місце з меншою кількістю роботи по майданчику
- знизу було схоже, а проглядання зверху підтвердило, що за даних умов була можливість піднятися на язик льодовика по льоду, в обхід кам’яного лабіринту. Це може бути швидше і легше, ніж стандартний шлях

День 14. 23.08.2019

Виходимо з місця ночівлі на льодовику в 8:05.

Нижня частина льодовика — це суцільна горбиста покровна морена(фото 7.6), тому оптимальніше перейти ближче до правого борту і по кишені чи боковій морені підійматися до верхньої, відкритої від морени, частини льодовика (фото 7.7)

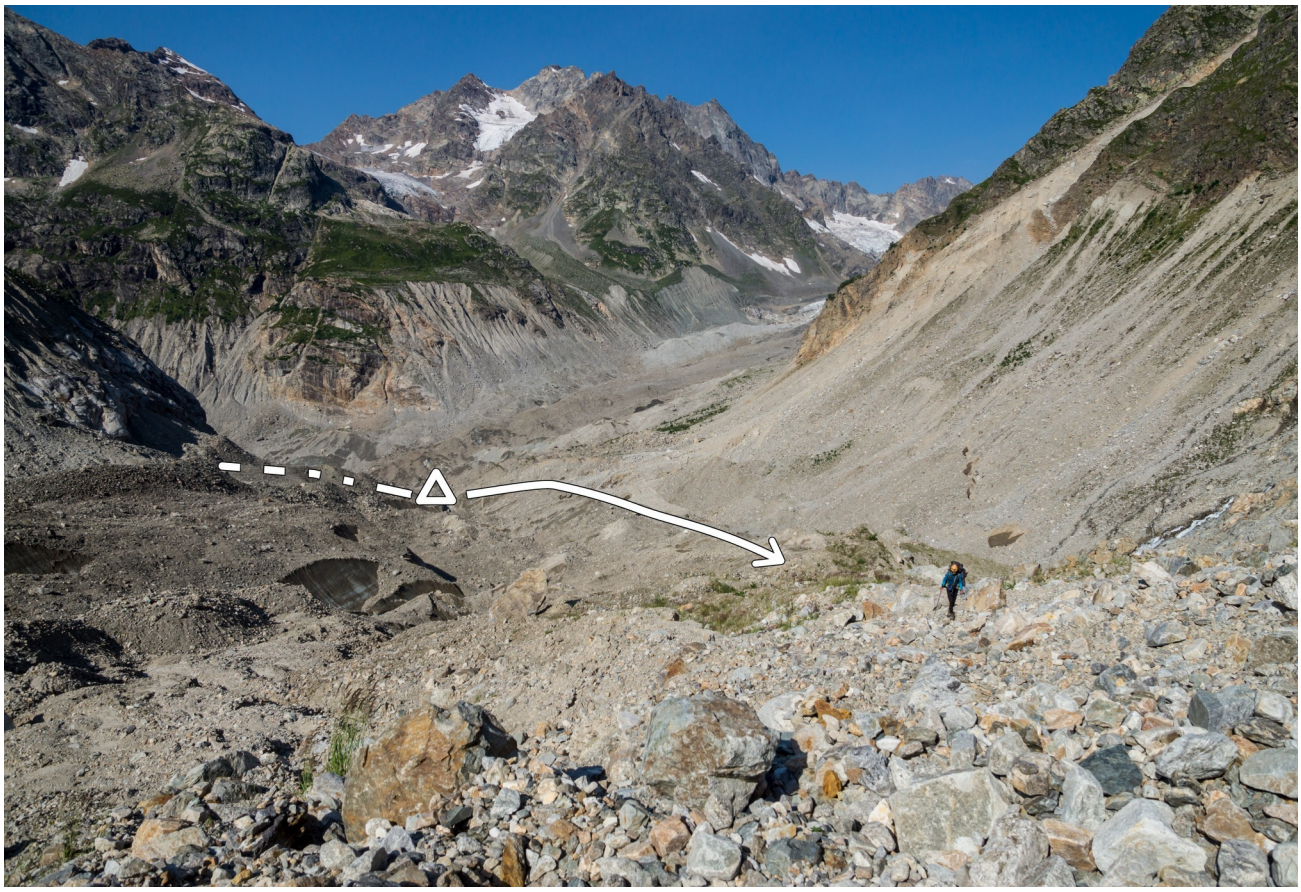

Фото 7.6 підйом від місця ночівлі над “Лехзирським хрестом”

Вище лід відкривається і йти тут простіше, навіть кішки не потрібні. З правого борту зривається водопад.

Фото 7.7

За 3 години 37 хвилин від місця ночівлі доходимо до льодоскиду. Обхід по правому борту, по доволі крутому середньо-осипному схилу. Захід на схил через розлом, забитий снігом.

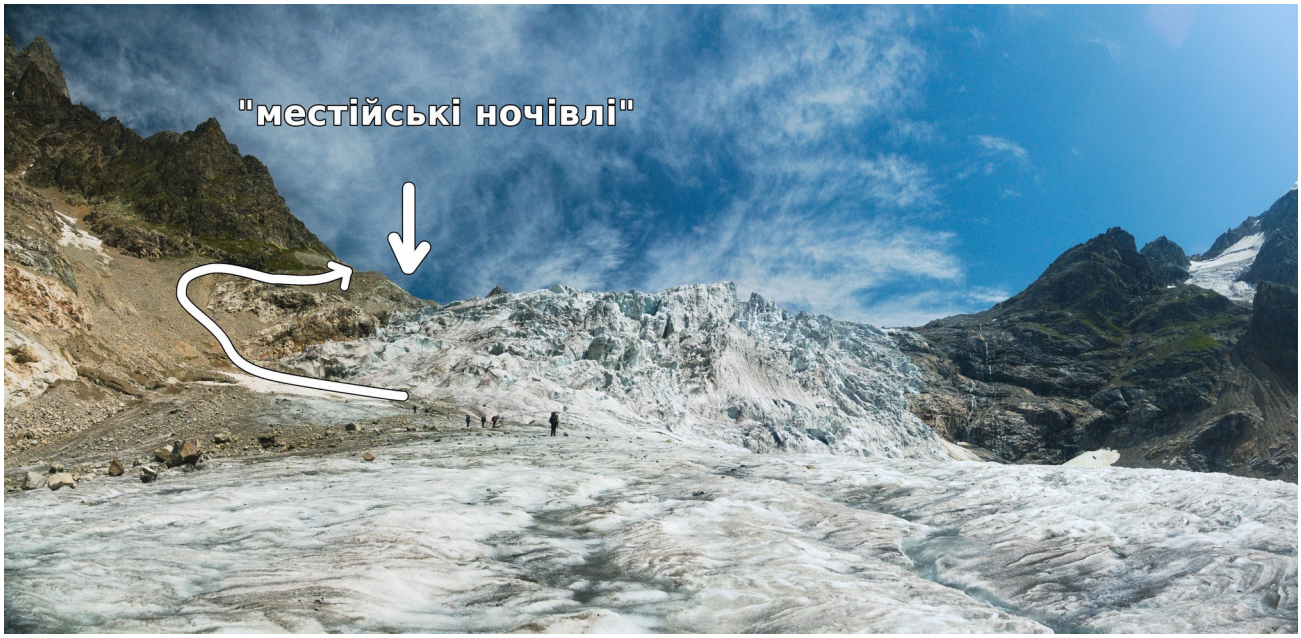

Фото 7.8

За перехід піднялися до “местійських ночівель” (N43,16184237° E42,83217524°). Але ні води, ні навіть снігу ми тут не побачили, тому для обіду довелося пройти далі і спустися за ~30 хв. на льодовик (N43,16215149° E42,83590351°)

Від місця обіду продовжуємо рух у напрямку перевалу Башілі. Спочатку відкритий пологий льодовик, а у верхній частині зв’язуємося: льодовик крутіший, закритий і декілька широких відкритих тріщин.

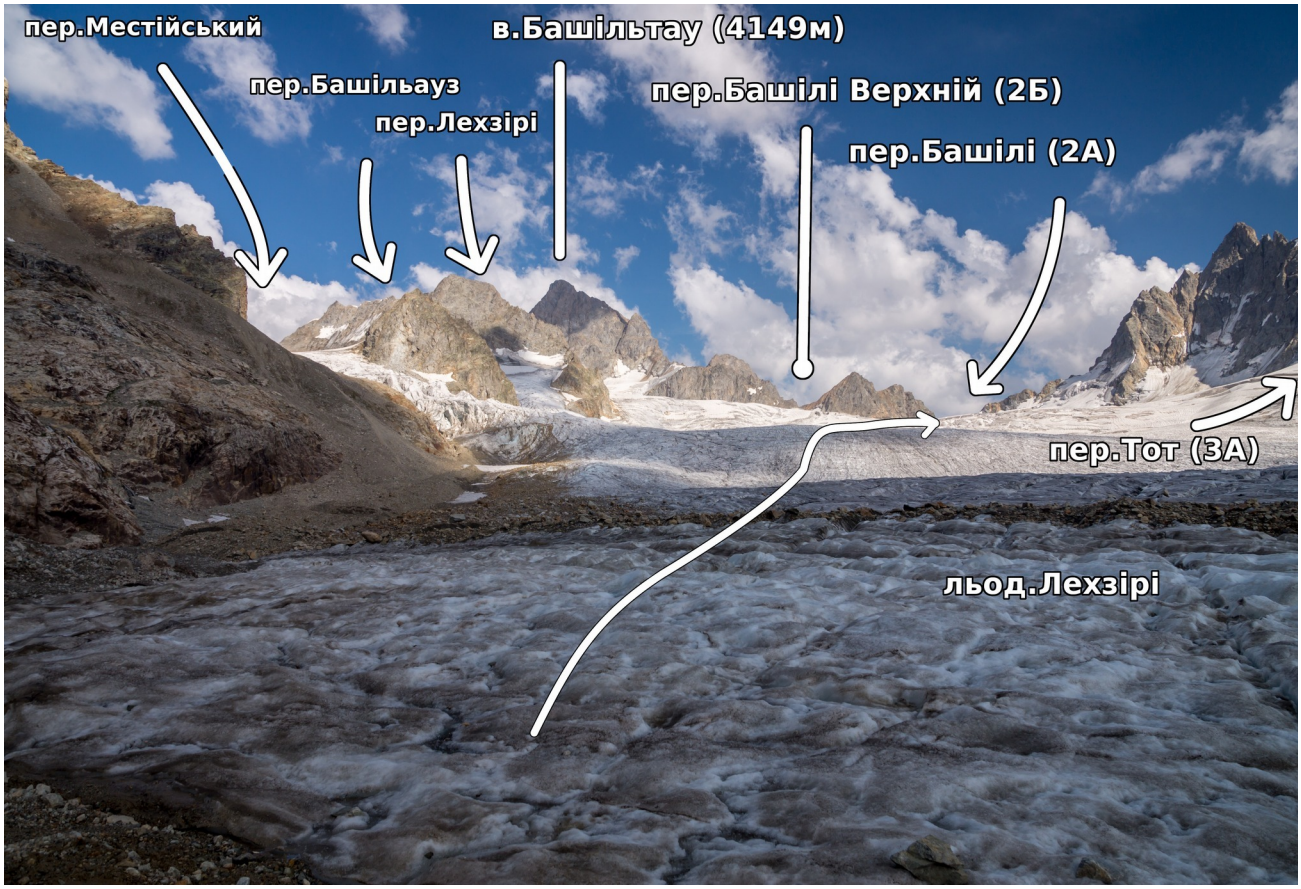

Фото 7.9

За 2 години 4 хвилини (ЧХЧ) піднялися від місця обіду на сідловину, де стаємо на ночівлю.

Сідловина широченна і рівна, по суті, це переметний льодовик. Тур з південного боку на скелях. Зняли записку групи під керівництвом Петра Рикалова від 2019 року.

Фото 7.10: Сім українських туристів і сванська собака на перевалі Башілі

День 15. 24.08.2019

У звітах за попередні роки зазвичай пишуть, що пройшли зліт льодовика Ірет і майже не помітили. Нам в цьому поході така нудьга не загрожувала. Весь перевальний зліт порваний широкими тріщинами від самого краю. Для проходу доводиться сильно маневрувати через центр.

У кінці зони розломів не знайшли адекватний прохід, тому повісили одну мотузку дюльферу по крутій льодовій стіночці. Собака, який нас не покидав і завжди знаходив для себе дорогу швидше за нас, знайти спуск не зміг. Щоб не залишати її одну, довелося спускати разом з собою по мотузці. Найважче завдання — це вдягнути на неї імпровізовану систему:) (дивись відео)

Фото 7.11: Льодовик Дзіналі в 2019 році

Фото 7.12

Подальший спуск по льодовику Ірет не має труднощів — він рівний і з мінімумом тріщин (але на закритій частині зв’язалися).

Так як сам льодовик Ірет обривається в долину Дзіналі льодопадом, то його і баранячі лоби потрібно обійти справа. Для цього незадовго до перегину долини виходимо на праву морену до баранячих лобів. Тут деякі групи ночували, але, на наш смак, і з великим наметом — місця тут не дуже вдалі.

Перевал ходиться часто, але, зазвичай, на підйом. Із описів, які я читав до походу, зрозуміти, як саме потрібно спускатися, не дуже просто: можна прочитати про дюльферні мотузки, розходку і все таке. Тому, вийшовши на верх баранячих лобів, ми почали шукати це саме місце навішування мотузок (навіть маючи GPS точку, це не очевидно).

Насправді все набагато простіше. Після спуску по долині до її перегину потрібно не виходити на край баранячих лобів, а відразу піти вправо і навіть трішки вверх, щоб обійти баранячі лоби. Далі поличка, де видно навіть стежку і ті самі розходні петлі. Але, якщо погода суха, то ніякої потреби в їх використанні немає: щоб вийти в ту ж точку вам потрібно просто пройти трав'янистими полицями і спуститися по 3-ох метровій легкій стіночці.

Фото 7.13

Подальший спуск йде з розрахунком на те, щоб вийти до річки нижче льодоскиду (фото 7.14).

Фото 7.14: Рекомендований нами шлях (ми трішечки промахнулися).
Оригінал фото: Г.Варгафтик

Шлях натоптаний і досить очевидний ... але не всі натоптані варіанти правильні. Ми спочатку пішли чіткими слідами траверсом вправо і далі вниз (хрестик на фото 7.14). Це не правильний шлях: він виводить в крутий і небезпечний кулуар.

Після спуску в долину Дзіналі обідаємо.

Після обіду рухаючись по правому берегу р.Дзіналі виходимо до язика льод.Твібер (стежки тут немає, просто лугами). В кішках переходимо язик льод.Твібер і спускаємося на правий берег річки.

Починається сильний дощ, тому швидко стаємо на ночівлю на перше ж рівне місце (N43,11465012° E42,86591252°)

Фото 7.15: язик льодовика Твібер

День 16. 25.08.2019

З ночі йде дощ, тому виходимо тільки в 8:15, хоча дощ періодично все ще починається.

За 35 хвилин доходимо до р.Зер. Перейшли “в капцях” в одному чи по двоє - води небагато.

Ще за 5 переходів (~4 год ЧХЧ) спускаємося до каньону стежкою, яка йде правим берегом Твібера. Періодично починається дощик, але і без нього мокра трава робить з болото у взутті. Більш детально опис спуску можна глянути в нашому минулорічному звіті (https://deftez.gitlab.io/2018_Georgia_report/#2709)

Ми хотіли перейти на лівий берег по сніжнику в каньоні Твібера (N43,07259020° E42,88219984°). Але коли підійшли, то побачили що його цього року немає зовсім. І тут стало зрозуміло що простий спуск по стежці нам сьогодні не світить - буде фінальний акорд :)

Справа в тому що в 2018 році зсуви ґрунту знищили в декількох місцях стежку, що йде правим берегом Твібера. Якщо сніжник забиває каньон, то легко перейти на лівий берег і по набитій стежці швидко спуститися в Жабеші. В 2019 році сніжник навіть в кінці сезону виглядав потужно, що навіювало думку про те що він тут майже перманентний. Але це не так.

Перший кілометр стежки ще нормальний — іноді буває не тривіально зорієнтуватися, але терпимо.

Проблеми починаються після точки N43,06117455° E42,87654689°:

- перший зсув ми змогли пройти спустившись по мотузці на берег річки і вийти вже з іншої сторони
- але з другим, який йшов буквально через сотню метрів за ним, такий фокус не вдався: він ширший і з поганим берегом. Довелося обходити верхом: потрібно піднятися на сотню метрів (приблизно до точки N43,05990368° E42,87375337°)
- далі ми знову спустилися нижче на стару стежку, але це мабуть було помилкою. Селевий потік (чи щось таке) перетворило русло струмка в рів і змило стежку ще раз (N43,05756236° E42,87346345°). Цікаво дивитися на маркування фарбою на стіні десь на висоті метрів 8 — це все було знесено потоком. Для його переходу довелося знову підніматися по крутому зарослому схилу метрів на 70 і дюльфернувши з дерева до струмка, вийти на його правій стороні.

Тут вже видніється спочатку малопомітна, а вже в кущах явна стежка, яка згодом спускається до старої. Це наводить на думку що після підйому після другого зсуву не потрібно скидати висоту, а виходити траверсом на струмок. А може навіть перший теж потрібно обходити поверху — при розвідці я бачив натоптаність над ним.

Найбільш феєричне, що весь цей час ти бачиш вогні Жабеші :)

Після струмка пригоди закінчуються: за перехід доходимо наш буквально “останній кілометр” і перейшовши по мосту річку Мулхра в 10 вечора героїчно заходимо в Жабеші.

З ходу змогли заселитися в найближчий гест-хаус.

Завіса.

Фото 8.1: Група в Жабеші. Щаслива знову

3.4. Картографічний матеріал

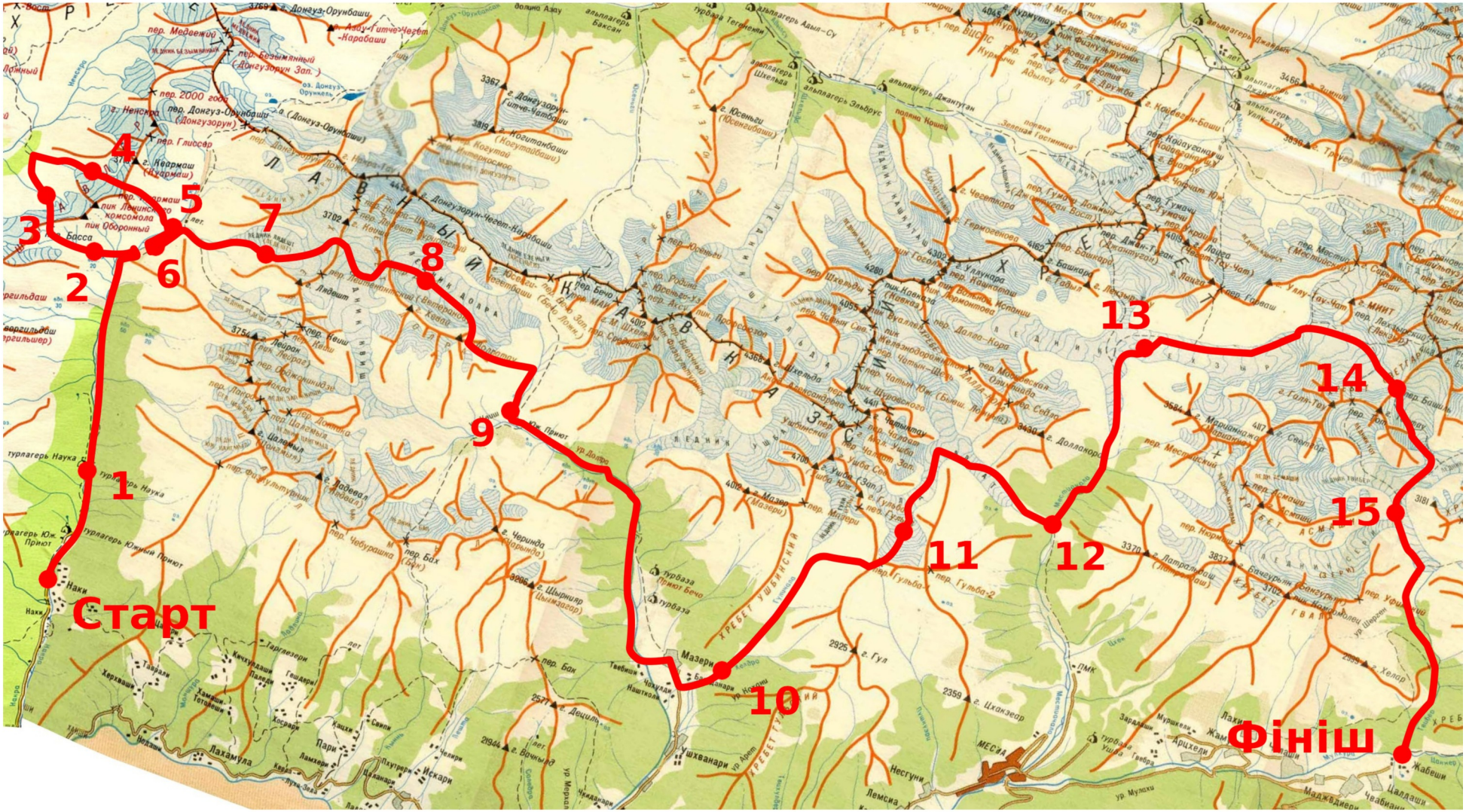

4. Висновки та рекомендації щодо проходження маршруту

Можна стверджувати що учасники походу отримали майже весь можливий досвід від точно непересічного походу 3 к.с.

Цього року через дощі та селі багато місць в долинах і на льодовиках сильно ускладнилося (є можливість порівнювати з нашим походом 2018 року)

Попри те що район був відомий керівнику, через сюрпризи все ж довелося задіяти багато досвіду і широкий арсенал прийомів щоб дійти цей маршрут з усіма цілими учасниками, по плану і навіть без сидячих ночівель. Це був технічно не найскладніший маршрут, але точно в топі найважчих.

Погода цього року, в порівнянні з цим же періодом минулого року, була дещо гірша, але дощі нам не заважали: здебільшого дощ був на обідах або ввечері і вночі.

5. Додатки

5.1 Фінансові затрати на похід

Стаття витрат	Сума на 7 чоловік (USD)*	Коментар
Дорожно-транспортні	200*7 (1400)	Авіаквитки Київ-Тбілісі-Київ
	8*7 (42)	Потяг Тбілісі – Зугдіді
	86	Трансфер Зугдіді – Накра
	24	Трансфер Жабеші – Местія
	75	Маршрутки Местія – Зугдіді - Тбілісі
Продукти	520	Закупки в Києві
	5	Закупки в Тбілісі
Проживанння	72	в Жабеші
	35	в Тбілісі
Спорядження	36	Ремнабір
	8	Шнурок для шатра
	40	Мотузка
	13	Поповнення аптечки
	9	Бензин
Реєстрації і страховки	35*7 (245)	Страховка
Комунікації	25	Поповнення балансу SAT телефона
	10	Зв'язок у Грузії

"* Для спрощення, всі суми переведені в еквівалент доларів США

Загальна сума розходів: $2645

Загальна сума на 1 людину: $378

Сума, яку взяли на можливі непередбачувані витрати (НЗ) чи ""на сувеніри"", складала $100 на людину.

Як видно із таблиці, основна стаття витрат – це дорожньо-транспортні. Ми купували не найдешевші квитки через затримку із покупкою. Частина групи користувалася послугами компанії МАУ, а частина SkyUp. Квитки на серпень можуть з'явитися вже в січні, тому збір грошей потрібно здійснювати якомога раніше. "

5.2. Логістика, туроператори, супутниковий зв'язок і страховки

Транспорт і туроператори

В якості перевізника та організатора заброcок був вибраний Мурад із Местії, послугами якого не раз користувався турклуб «Глобус».

До Тбілісі з Києва (Бориспіль, KBP) група летіла двома авіакомпаніями: МАУ та SkyUp авіамаршрутом до Местії виявився рейс компанії МАУ Київ - Тбілісі.

Для трансферу Тбілісі-Зугдіді ми обрали потяг – не найшвидший варіант, але непоганий, зважаючи на відпочинок перед стартом походу. В Зугдіді ходить два потяги на добу. На жаль нічний потяг нам не підходив під авіалогістику, тому обрали денний із скороченим першим ходовим днем.

Координати туроператорів та перевізників:

- Мурад, Местія. +995599565967 (Viber)
- Авіакомпанія МАУ. Веб-сайт: flyuia.com
- Авіакомпанія SkyUp skyup.aero

Зв'язок

В якості оператора супутникового зв'язку був обраний Inmarsat (IsatPhone PRO). Телефон був у одного із учасників походу. Поповнили рахунок на 50$, із яких було потрачено близько половини (на жаль зараз у Inmarsat тарифи із обмеженим по часу балансом). Зв'язувалися 1 раз на 3 дні, середній час розмов - 3 хвилини (вартість $1.5/хв). У випадку аварійної ситуації при необхідності планувалося додатково поповнити рахунок через чергового групи в Києві.

Страховка

В якості страхової компанії ми обрали «PZU». Компанія перевірена не одною НС, оцінка позитивна. Була оформлена страховка на 20 днів, регіон - СНД, програма - "туризм із заняттям любительським спортом", вид спорту "Клас 3" (туди входе альпінізм та піші мандрівки в горах, що максимально характеризує наш рід діяльності). Учасники були застраховані на суму 30000 євро, що покриває евакуацію постраждалого гелікоптером (франшиза 10%) і надання невідкладної допомоги. Представники компанії запевнили що розуміють специфіку гірських мандрівок і готові шукати гелікоптер по телефонному дзвінку.

5.3. Медицина

На щастя, за період походу критичних ситуацій зі здоров’ям учасників не було.

Основні проблеми, які виникали у групи:

1. Пошкодження шкірних покривів: садна, забої, мозолі, порізи, укуси комах.

Допомога полягала у знезаражені ран та підтриманні їх у відносній «чистоті».

У деяких випадках, коли рана підгоювалася, додавалася мазь мірамістин для швидшого заживлення.

Проблема долини р. Накра – дуже кусюча мошкара. Від цього у аптечці був феністил гель, проте він не справлявся — нікому не допомагало. На допомогу прийшов засіб, з трішки іншим цільовим призначення – меновазин. Хоч він має свої недоліки (містить новокаїн, до якого інколи зустрічається гіперчутливість, не рекомендують наносити на шкіру обличчя та подразнені ділянки), проте це було хоч якесь спасіння від "Ксвербіння, яким супроводжуються укуси цієї «чуми». 40 мл спрею закінчилися раніше, ніж хотілося.

2. Проблеми з опорно-руховою системою: вивихи, розтягнення, «перенавантаження» колінних суглобів.

Один з учасників мав проблему з ліктьовим суглобом, інший – з гомілковостопним.

Проблемні місця змазувалися гелем з диклофенаком та фіксувалися еластичним бинтом чи бандажем.

Проблему з колінами мали практично всі учасники, особливо в інтенсивні дні, які були багаті затяжними підйомами або/та спусками. Бинти, наколінники та палиці були ліпшими друзями в такий період.

За необхідності, за станом самопочуття, додавалося вживання знеболювальних.

3. Застуда. Періодично проявлялися симптоми застуди, проте учасники походу – дуже свідомі люди і ще на перших етапах намагалися з тим щось робити.
4. Загальний стан. З подачі турботливого керівника, група вживала вітамінізовані напої, що мало позитивний вплив на моральний дух. Смачненька вода радувала ☺

Група виявилася міцною та надійною: чемно мастилася сонцезахисним кремом та носила сонцезахисні окуляри, що сприяло відсутності сонячних опіків. На щастя, не мали випадків отруєння чи чогось подібного та значних травм.

Прояви гірської хвороби не зустрічалися, за винятком одного незрозумілого моменту, що граничив з перевтомою.

5.4. Відео

Зі знятих у поході відеозаписів було змонтовано два відео-ролика, котрі можна переглянути за посиланнями:

https://youtu.be/n2n9k4d3IJc

https://youtu.be/nw1CD4DQIAc

5.5. Перелік деяких використаних при підготовці матеріалів

1. Звіт про похід 3.к.с під керівництвом Богдана Грабеця, 2014р.

2. Звіт про похід 3.к.с під керівництвом Володимира Триліса, 2014р.

3. Звіт про гірський похід 4 к.с. з ел. 5.к.с. під керівництвом Катерини Зеленцової, 2013р

4. Звіти про походи 2012(3 к.с.) і 2013(4 к.с.) року під керівництвом Михайла Голубєва

5. Звіт про похід 5 к.с. під керівництвом Олександра Рентеєва, 1985р.

caucatalog.ru і карта з перевалами Михайла Голубєва.

6. Звіт про похід 5 к.с. під керівництвом Моянської Тетяни, 2018р.

7. Карти OpenStreetMap (OSM)

8. Космоснімки від Bings та Google